

V. KONIUNKTURA W BUDOWNICTWIE

1. Omówienie wyników

1. W I kwartale 2017 roku ogólny wskaźnik koniunktury w budownictwie (IRGCON) przyjął wartość -15,1 pkt., mniejszą niż w I kwartale 2016 r. o 1,3 punktu. Spadek wartości wskaźnika załamał obserwowany od pół roku wzrost jego trendu. Wartości wskaźnika koniunktury dla sektora prywatnego i publicznego są, odpowiednio, równe: -15,8 i -11,9 pkt. W wyniku sezonowego osłabienia się aktywności budowlanej wskaźnik koniunktury dla większości badanych grup zakładów także mają niskie, ujemne wartości. Jedynie dla dwóch grup przedsiębiorstw budowlanych wartości wskaźnika są dodatnie, a mianowicie dla: zakładów działających w regionie południowo-zachodnim, obejmującym obszar województw dolnośląskiego i opolskiego¹ (+13,1 pkt.), oraz zakładów zatrudniających powyżej 100 pracowników (+10,2 pkt.).

2. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość produkcji jest równa -48,9 pkt., jest więc niemal taka sama jak rok wcześniej. Pod względem poziomu i dynamiki produkcji pomiędzy badanymi grupami zakładów występuje duże zróżnicowanie. Dla sektora prywatnego wartość salda wynosi -46,4 pkt. i w porównaniu z poprzednim kwartałem jest niższa o 46,8 punktu, a dla sektora publicznego -57,7 pkt, jest więc mniejsza o 82,3 pkt. Warto zauważyć, że dla przedsiębiorstw państwowych wartość salda była dodatnia i równa +27,0 pkt. w poprzednim kwartale, obecnie zaś wynosi -60,0 pkt., czyli obniżyła się aż o 87,0 punktów.

3. W portfelach zakładów budowlanych jest więcej zamówień eksportowych i choć pod względem zamówień krajowych sytuacja się nie zmieniła, podniósł się poziom zamówień w ujęciu ogółem. Trend zamówień ogółem wzrósł do poziomu z końca 2014 roku. Prognozy co do zamówień krajowych w II kwartale roku można określić jako optymistyczne (wartość salda prognostycznego wynosi +30,5 pkt., wobec obecnej -45,5 pkt.), natomiast rokowania odnośnie do zamówień eksportowych są zdecydowanie pomyślne (obecna wartość salda jest równa +3,6 pkt., a przewidywana +35,4 pkt.).

4. Choć przez ostatni rok trend zmian cen usług budowlanych był rosnący, to zdaniem firm budowlanych wciąż ceny są zbyt niskie. Wartość salda ogółem wynosi -11,5 pkt., dla sektora prywatnego -11,1 pkt., a sektora publicznego -13,0 pkt. Tylko 14,4% ankietowanych zakładów stwierdziło wzrost cen, 82,7% brak zmian, a (dalszy) spadek cen zaledwie 2,9%. Nadchodzący kwartał może przynieść bardziej wyraźną zmianę cen. Wartość salda przewidywań sektora prywatnego wynosi -0,6 pkt., a prognoza sektora publicznego jest znacznie większa, wynosi bowiem +11,3 pkt.

5. Obecna wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zatrudnienia w budownictwie wynosi -32,7 pkt. i jest o 6,1 punktu mniejsza niż w I kwartale 2016 r. Dla sektorów prywatnego i publicznego wartości salda wynoszą, odpowiednio: -24,0 oraz -38,3 pkt. Są niższe niż rok wcześniej o: 4,4 i 13,0 punktów. Od wielu miesięcy trend zmian wielkości zatrudnienia jest niezachwiany. Jediną grupą zakładów, w której – mimo sezonu zimowego – obserwuje się wzrost zatrudnienia, są zakłady największe, zatrudniające ponad 100 pracowników. Dla tej grupy wartość salda jest dodatnia i równa 1,1 pkt. W grupach zakładów, które zatrudniają do 20 oraz 20-100 pracowników wartości salda są, odpowiednio, równe: -26,1 oraz -39,6 pkt.

6. Od około półtora roku sytuacja finansowa zakładów budowlanych pogarsza się. W bieżącym kwartale wartość salda wynosi -28,7 pkt. i jest o 16,7 punktu niższa niż w IV kwartale 2016 roku. Dla sektorów prywatnego i publicznego wartości salda wynoszą, odpowiednio: -28,4 oraz -30,9 pkt.

---

¹ Poczawszy od niniejszego badania prezentowany tu podział Polski na regiony jest zgodny z klasyfikacją NUTS.

Zmniejszyły się więc w ciągu kwartału o 11,0 oraz 38,1 pkt. Warto zwrócić uwagę na grupę przedsiębiorstw państwowych, dla których wartości salda w dwóch poprzednich kwartałach były dodatnie i, odpowiednio, równe: 10,1 oraz 9,5 pkt., obecnie zaś wynosi ono tylko -30,0 pkt. Prognozy co do sytuacji finansowej zakładów budowlanych są pesymistyczne. Jedyne zakłady świadczące specjalistyczne usługi budowlane spodziewają się poprawy swojej sytuacji finansowej (wartość salda przewidywań wynosi 3,6 pkt.).

7. Zmniejszyło się wykorzystanie mocy produkcyjnych w budownictwie. Obecna wartość salda w ujęciu ogółem wynosi -37,3 pkt., dla sektora prywatnego -33,7 pkt., a publicznego -49,2 pkt. Spadek stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych ma charakter sezonowy, przed rokiem bowiem kształtował się on podobnie (wartości salda były równe, odpowiednio: -41,2, -39,4 i -49,3 pkt.). Zróżnicowanie wykorzystania mocy produkcyjnych między badanymi grupami zakładów jest stosunkowo niewielkie.

8. Wciąż maleją nakłady inwestycyjne w budownictwie. Obecna wartość salda w ujęciu ogółem wynosi -29,2 pkt. Spadek inwestycji odnotowano we wszystkich grupach zakładów budowlanych. Przewidywany jest dalszy spadek inwestycji w II kwartale roku, choć mniejszy od zanotowanego w styczniu.

9. Po raz kolejny pogorszyły się oceny firm budowlanych nt. ogólnej sytuacji gospodarczej w Polsce. Wartość salda w ujęciu ogółem wynosi -34,7 pkt., dla sektora prywatnego -33,0 pkt., a sektora publicznego -41,7 pkt. Warto zwrócić uwagę na grupę przedsiębiorstw państwowych, ponieważ w poprzednim kwartale firmy te oceniały gospodarkę najlepiej (wartość salda była równa -10,1 pkt.), obecnie zaś ich oceny stanu gospodarki są jedne z najniższych (-57,3 pkt.). Prognozy zakładów budowlanych na nadchodzący kwartał nie są optymistyczne – sytuacja ogólnogospodarcza w Polsce w dalszym ciągu będzie się pogarszać, choć w mniejszym stopniu niż dotychczas.

10. Opinie ankietowanych o sytuacji budownictwa są – bez względu na ich specyfikę – negatywne. Wartość salda ogółem wynosi -38,5 pkt., dla sektora prywatnego -40,1 pkt., a publicznego -30,7 pkt. Dla grupy przedsiębiorstw państwowych wartość salda jest równa -46,6 pkt., jest więc niższa niż w poprzednim kwartale o 21,0 punktów. Prognozy rozwoju sytuacji sektora w II kwartale roku kształtują się podobnie jak prognozy dla całej gospodarki.

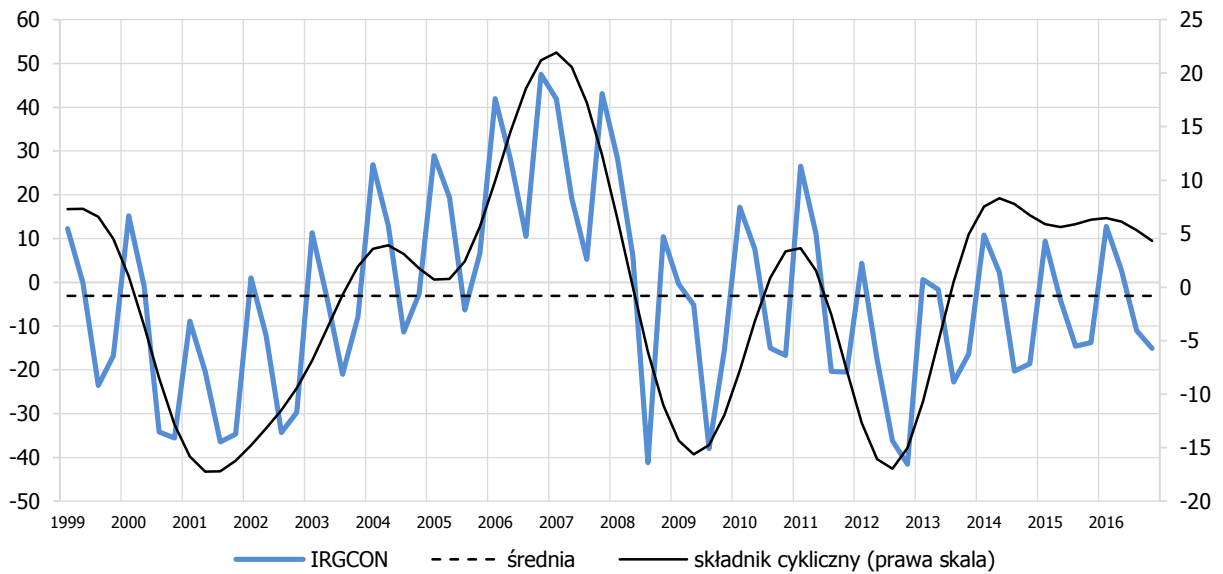
11. W bieżącym kwartale tylko 2,3% zakładów budowlanych stwierdziło brak barier, które kępowałyby ich działalność. Pomiędzy barierami, które sprawiały zakładom budowlanym największą trudności w poprzednim i obecnym kwartale, występuje wiele istotnych różnic. O 7,0 punktów procentowych zwiększył się odsetek zakładów mających problemy z powodu nadmiernych obciążeń podatkowych (obecnie 44,9%, poprzednio 37,9%). Niestabilne przepisy prawne są obecnie źródłem kłopotów dla 34,1% zakładów (w poprzednim kwartale odsetek ten był równy 27,5%). O 3,1 pkt. proc. zwiększyła się częstość wskazań bariery niedostatecznego popytu – obecnie 43,8%, poprzednio 40,7%. Zimowa pogoda okazała się dla budownictwa bardziej surowa od spodziewanej – na warunki pogodowe narzeka 40,3% ankietowanych, a przed kwartałem prognozowało taką sytuację 31,9%. W stosunku do poprzedniego kwartału nieznacznie zmniejszyła się uciążliwość bariery numer jeden w zestawieniu, tzn. silnej konkurencji wewnątrz gałęzi, na którą obecnie wskazuje 60,8% zakładów, a więc mniej niż poprzednio o 3,5 punktu procentowego. Zakłady budowlane mają również mniej trudności z pozyskaniem kredytu (odsetek wskazań tej bariery jest mniejszy niż w poprzednim kwartale o 5,1 punktu procentowego) i zatorami płatniczymi (mniej o 1,8 punktu). Mniejsze jest zarazem znaczenie bariery w postaci wysokich cen surowców i materiałów (mniej o 1,5 punktu).

Z wyjątkiem nadmiernych podatków oraz zatorów płatniczych bariery są obecnie bardziej dotkliwe dla przedsiębiorstw publicznych niż firm prywatnych. Zakłady budowlane przewidują, że

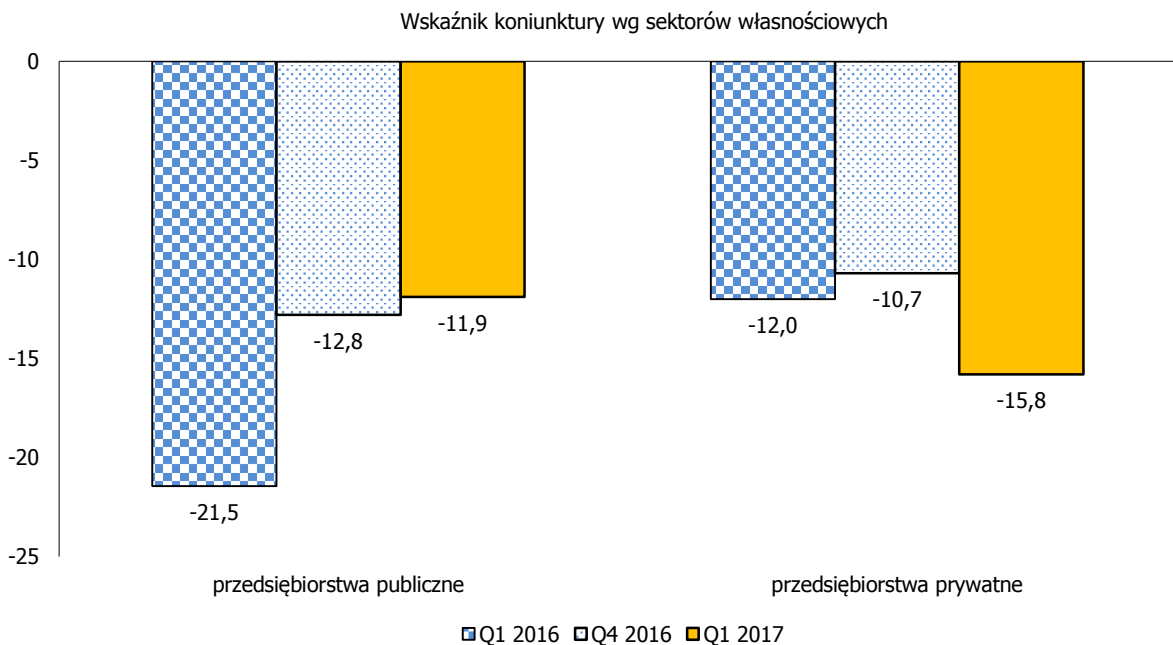
w nadchodzącym kwartale wszystkie omawiane bariery będą dla nich dotkliwe w mniejszym niż obecnie lub co najwyżej takim samym stopniu.

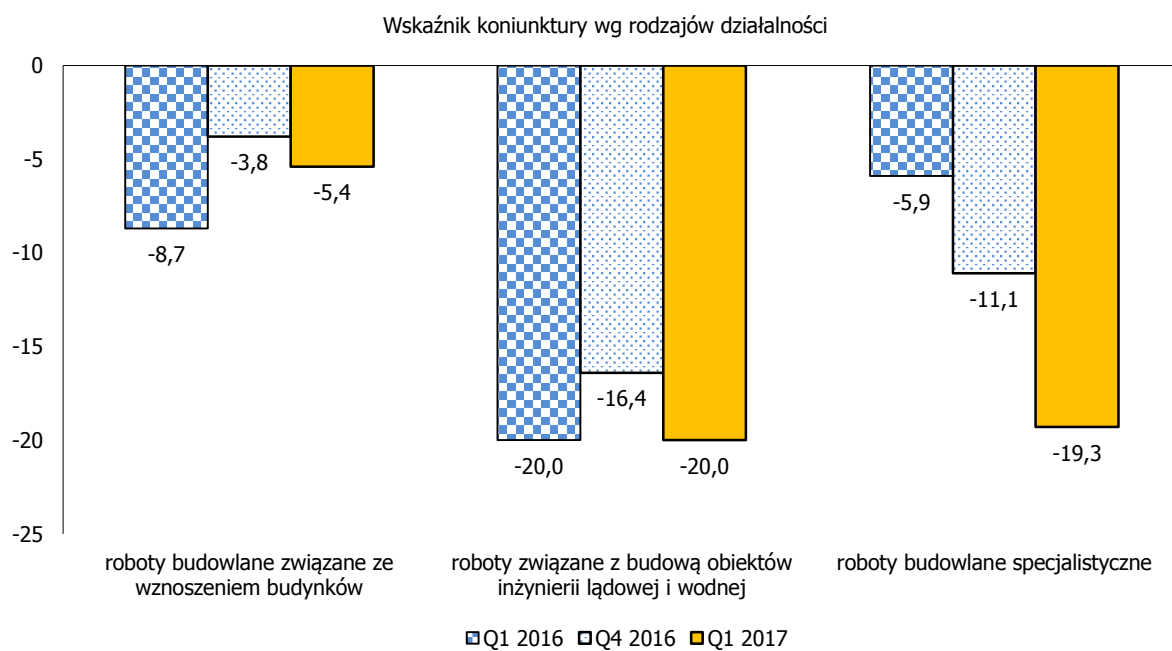
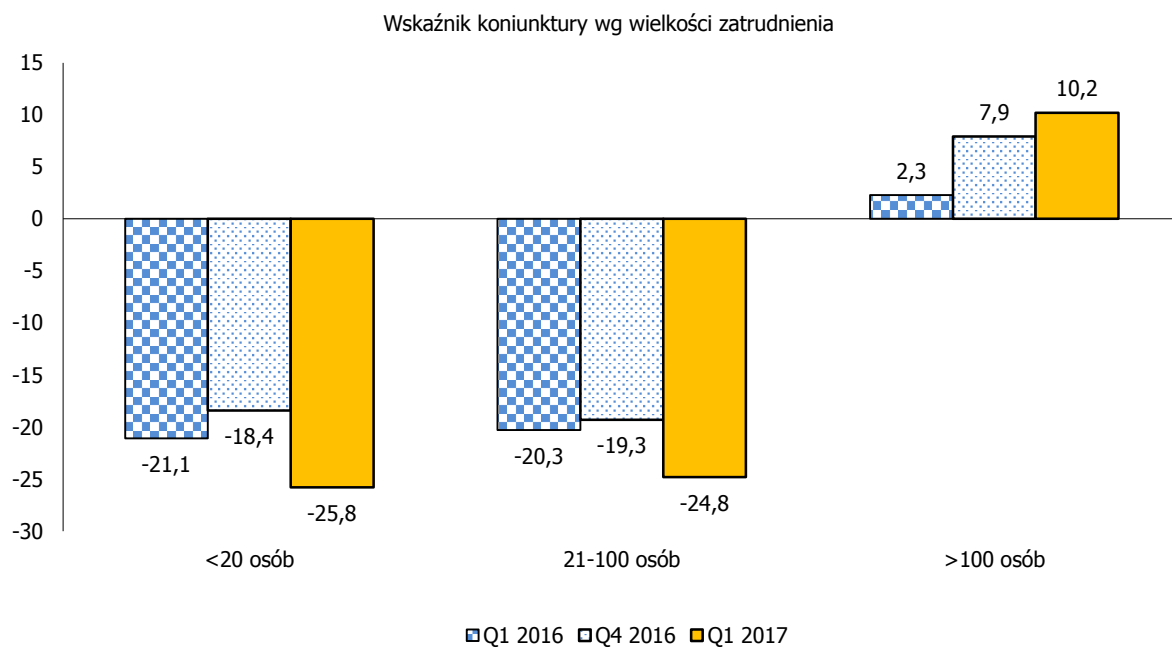
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

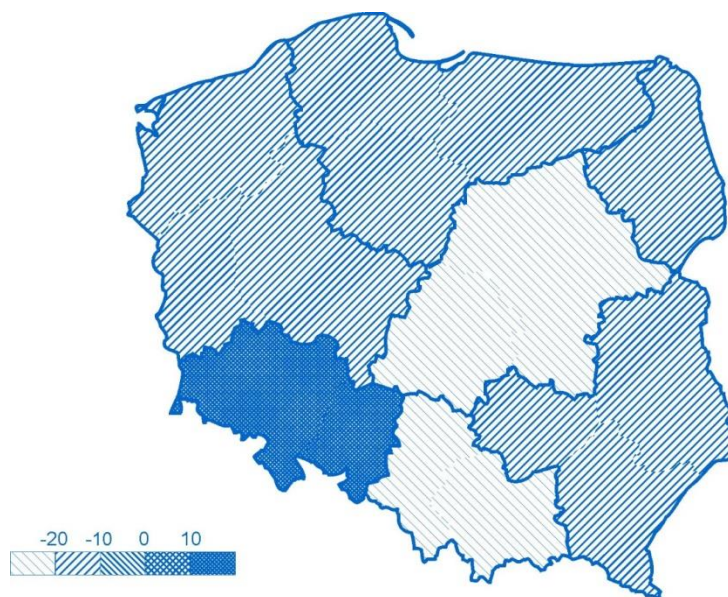

składowe salda	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. zamówienia ogółem – stan	-1,3	-41,0	13,3	12,1	3,1	-40,0
2. wielkość zatrudnienia – przewidywania	-27,9	13,5	12,3	-6,5	-25,2	9,9
wskaźnik koniunktury (IRGCON): (1.+2.)/2	-14,6	-13,8	12,8	2,8	-11,1	-15,1

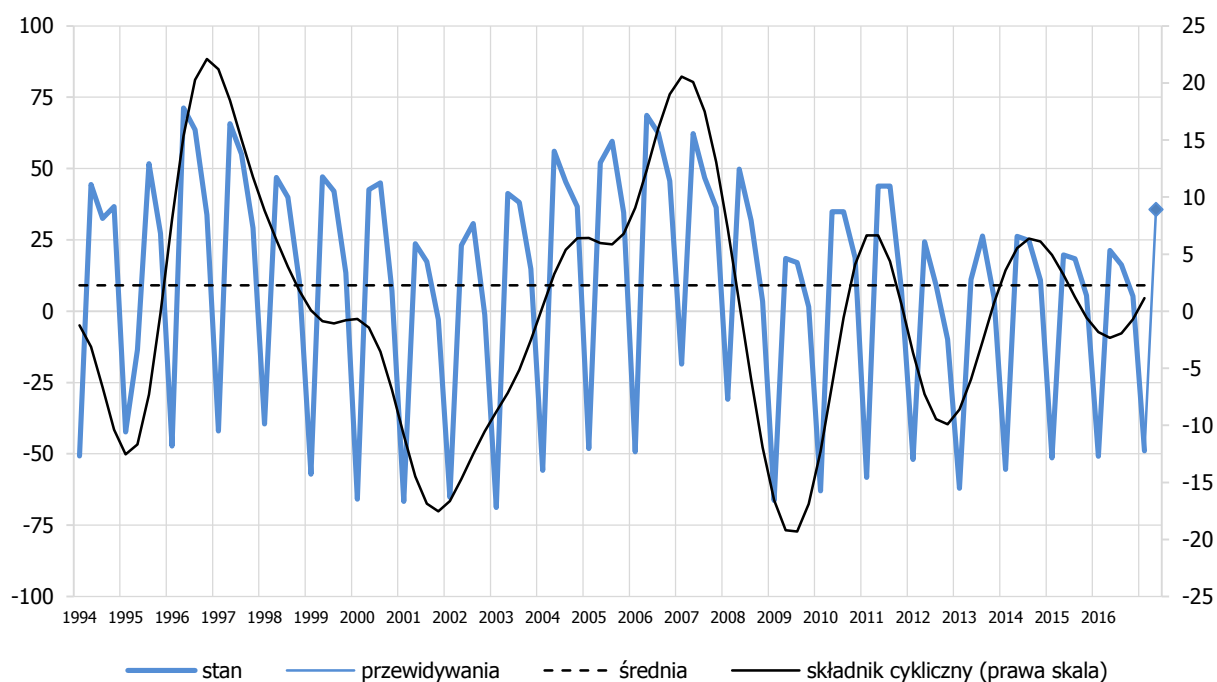

Wskaźnik koniunktury wg regionów

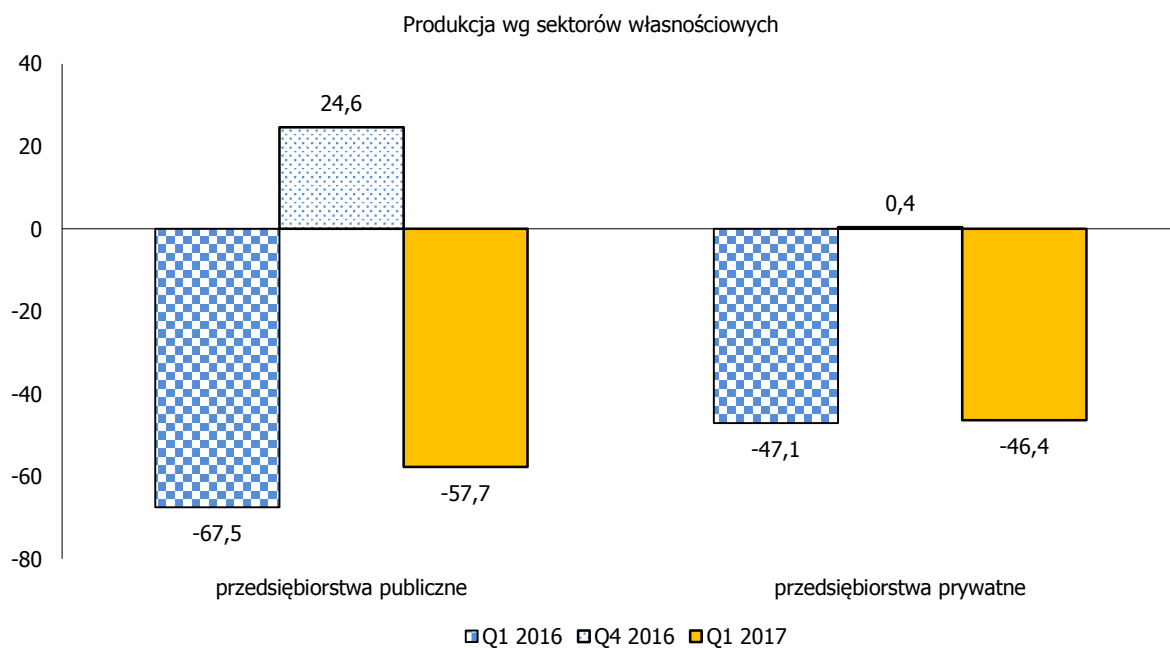

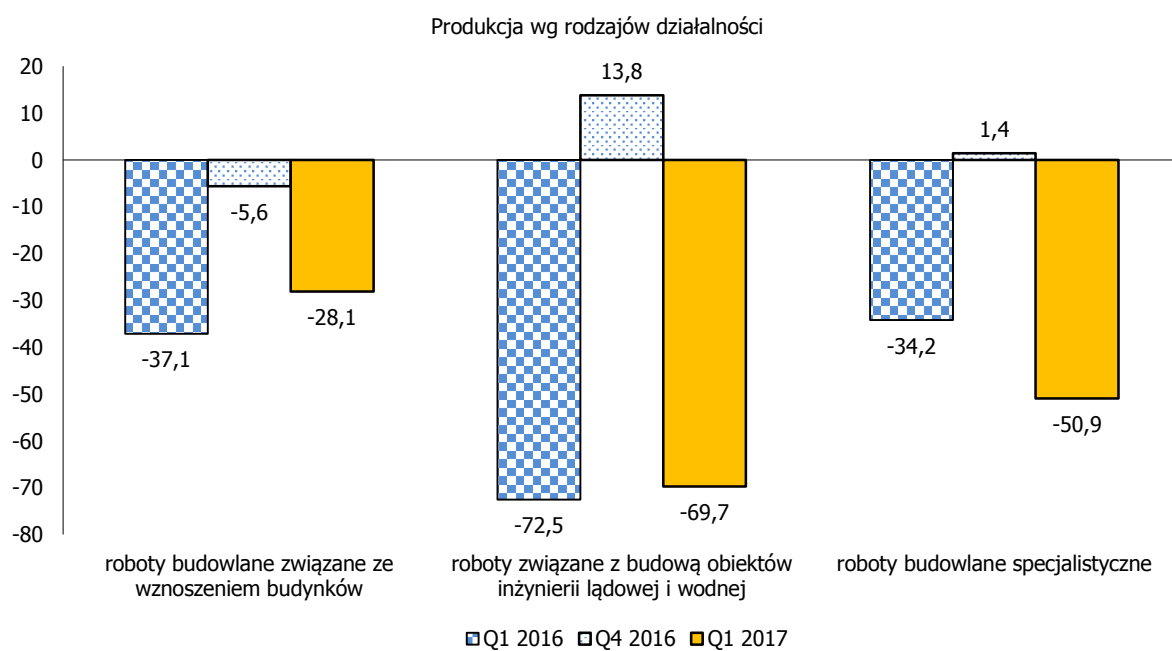
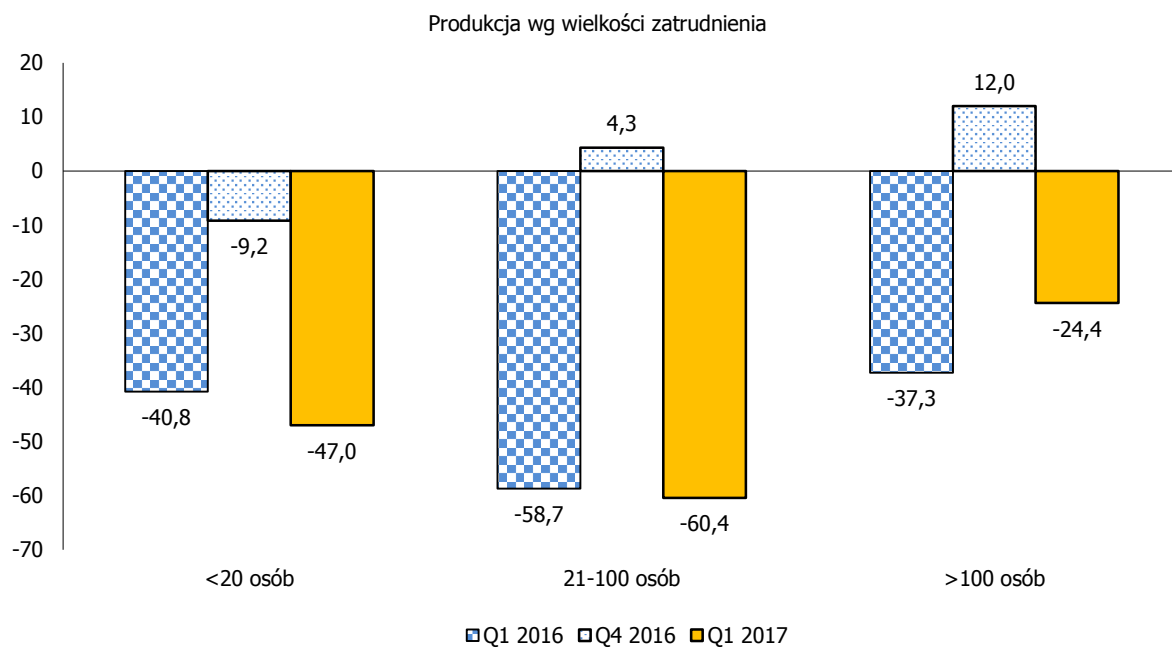
1. Region centralny	-24,5
2. Region południowy	-23,2
3. Region wschodni	-13,3
4. Region północno-zachodni	-15,3
5. Region południowo-zachodni	13,1
6. Region północny	-15,7

PRODUKCJA

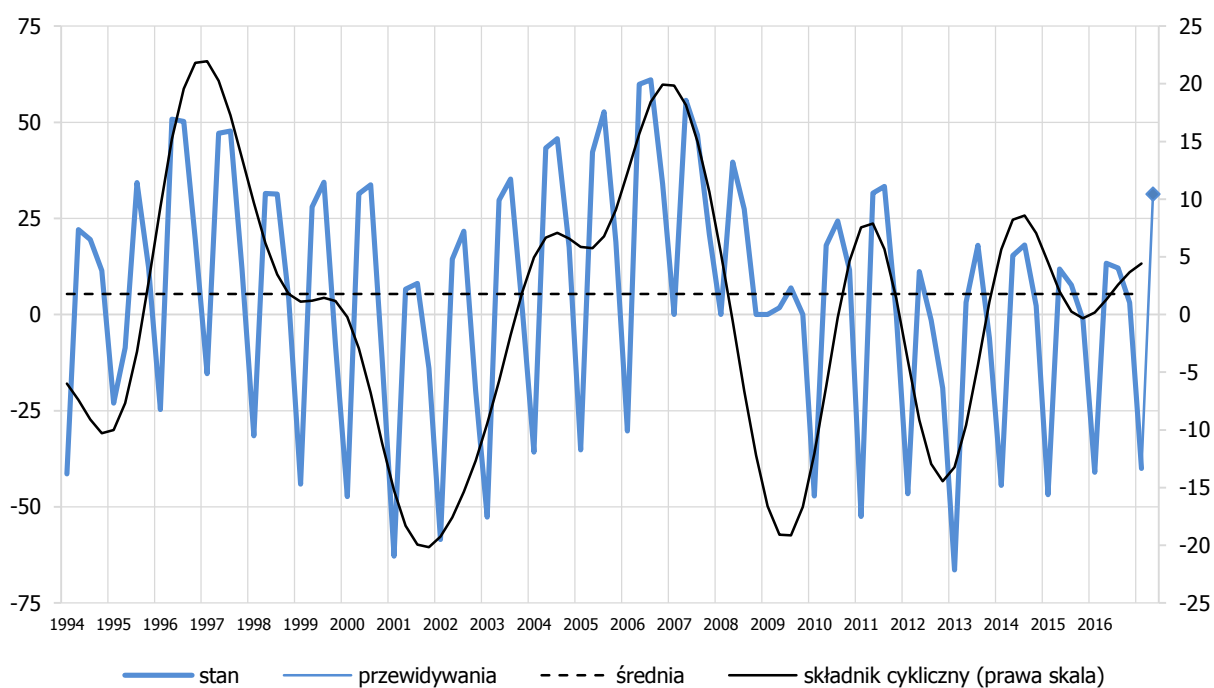
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	9,0	37,3	34,1	27,7	6,2	48,7
2. brak zmiany	31,1	46,7	48,0	49,8	38,7	38,2
3. spadek	59,8	16,0	17,9	22,4	55,1	13,1
saldo (1.-3.)	-50,8	21,3	16,2	5,3	-48,9	35,6

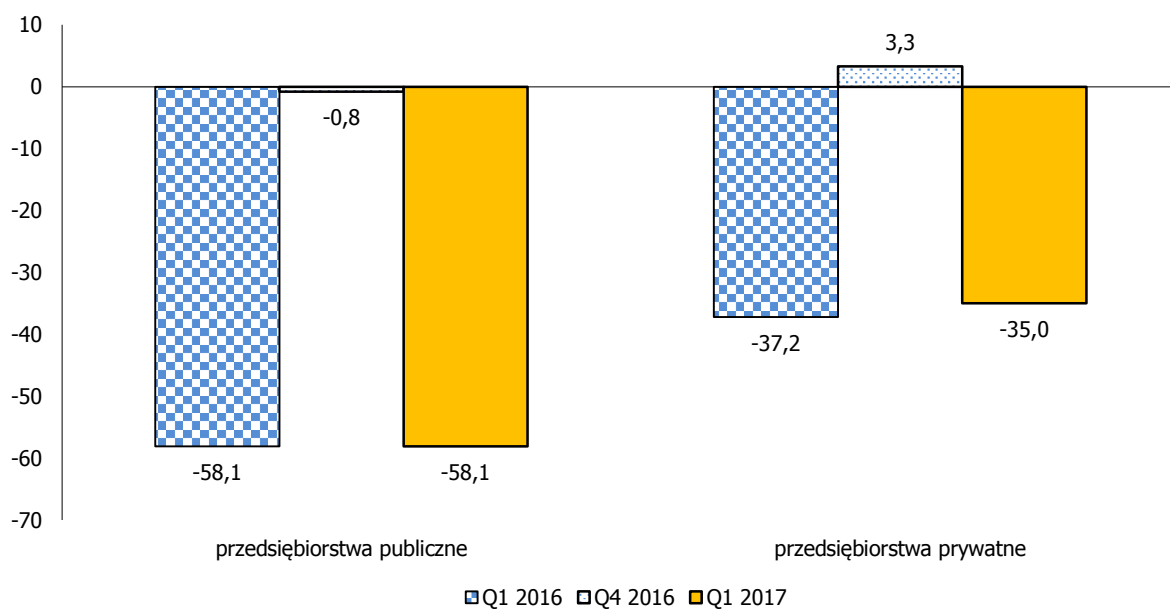

ZAMÓWIENIA OGÓŁEM

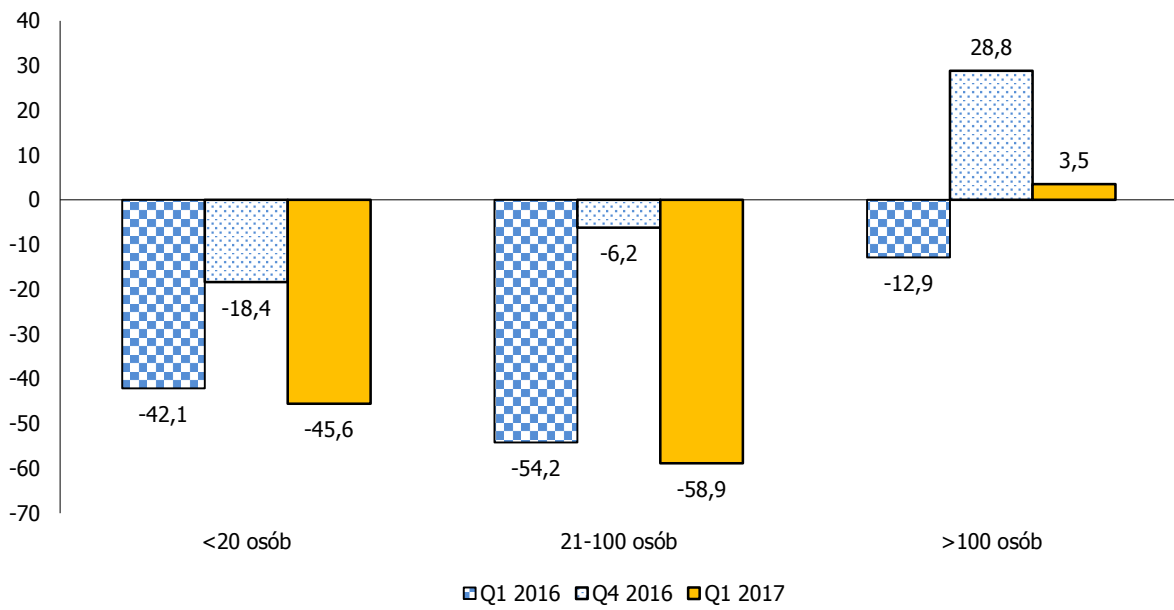

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	12,3	35,6	34,3	28,1	10,2	47,1
2. brak zmiany	34,4	42,1	43,5	46,9	39,6	36,8
3. spadek	53,3	22,3	22,2	25,0	50,2	16,0
saldo (1.-3.)	-41,0	13,3	12,1	3,1	-40,0	31,1

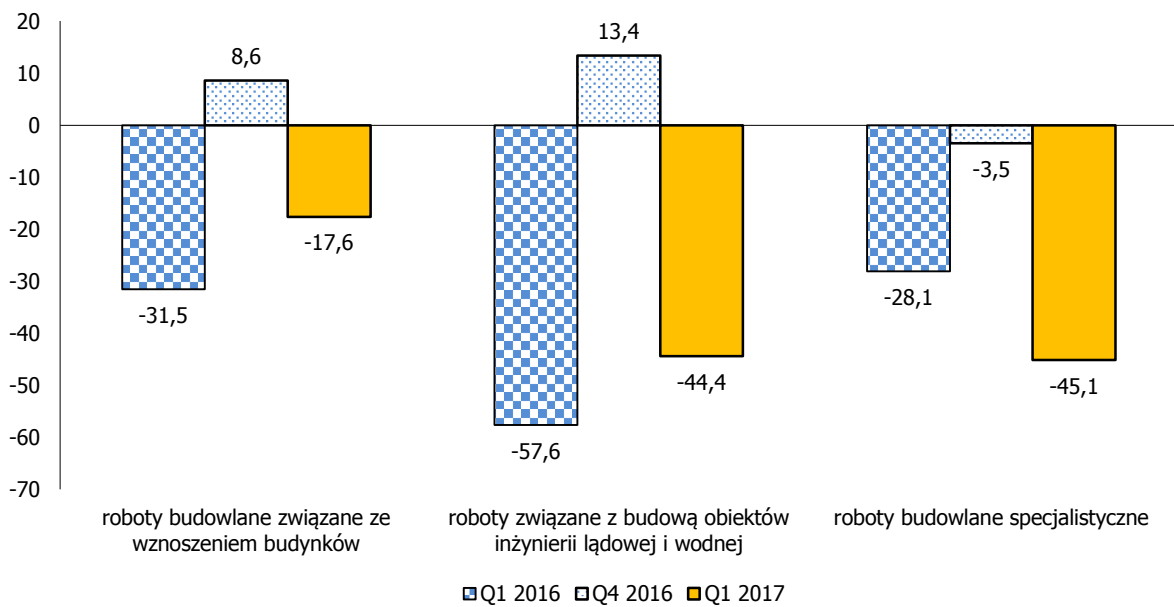
Zamówienia wg sektorów własnościowych

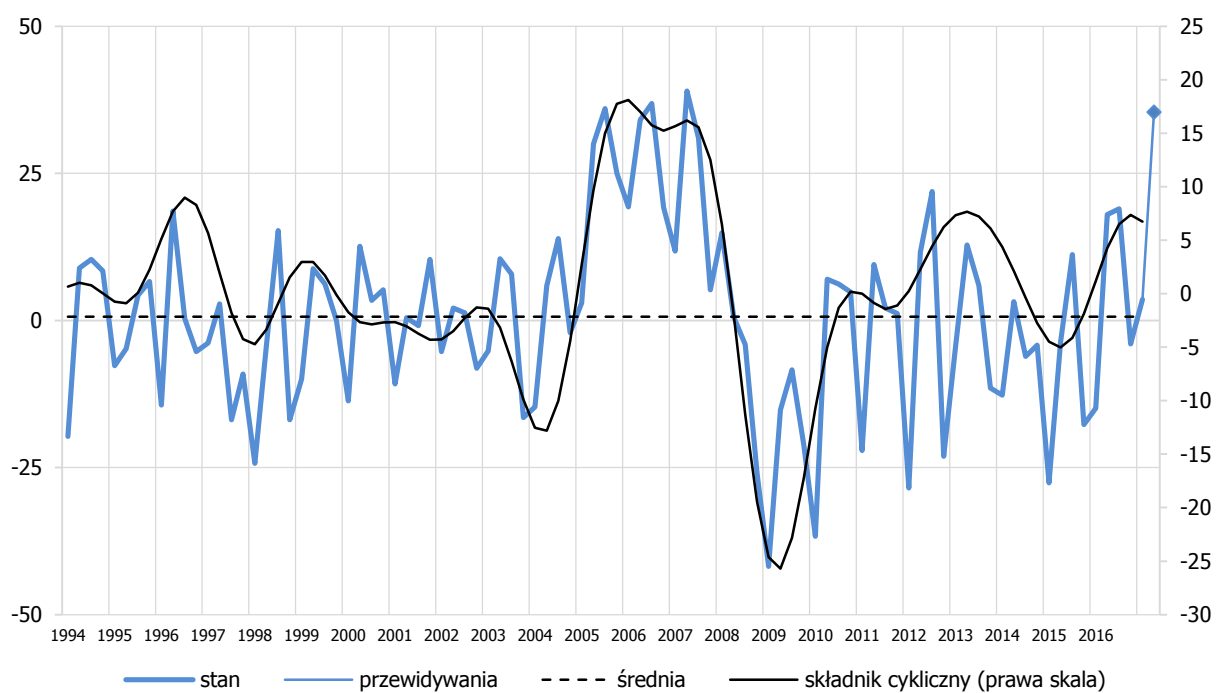
Zamówienia wg wielkości zatrudnienia

Zamówienia wg rodzajów działalności

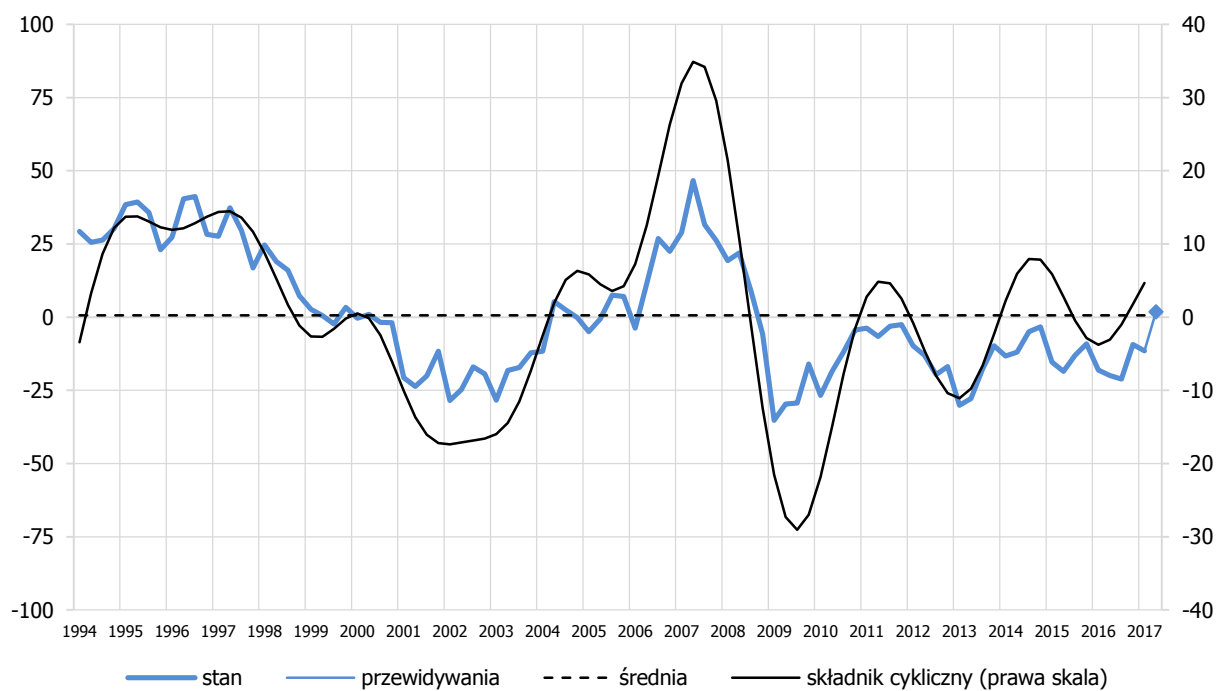

ZAMÓWIENIA EKSPORTOWE

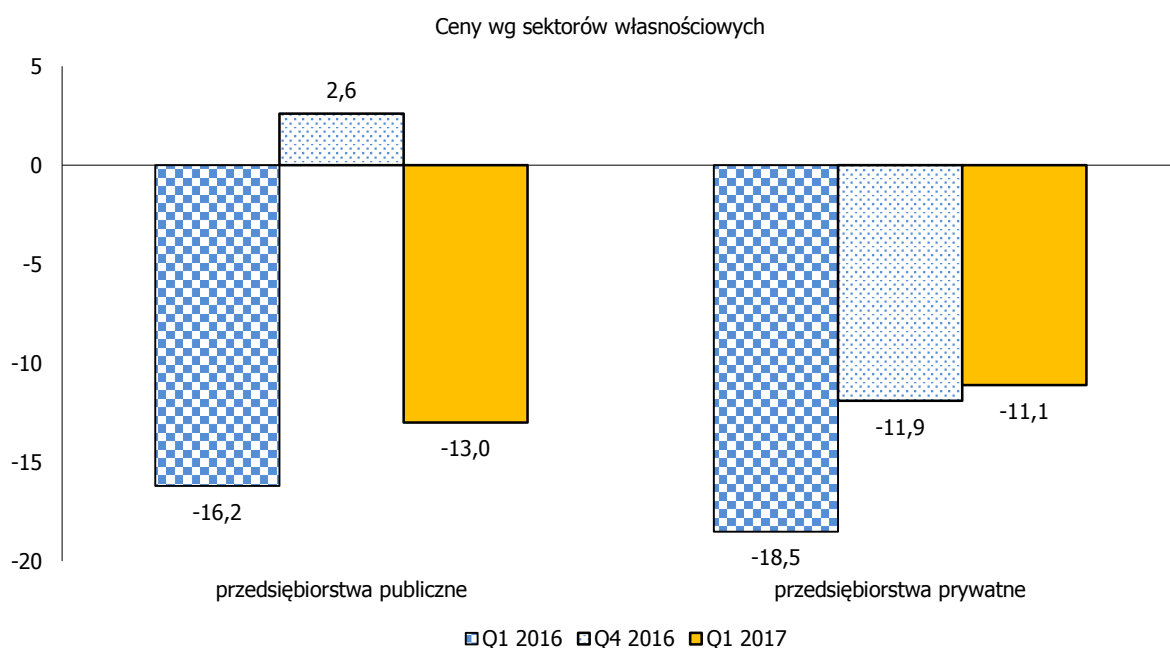

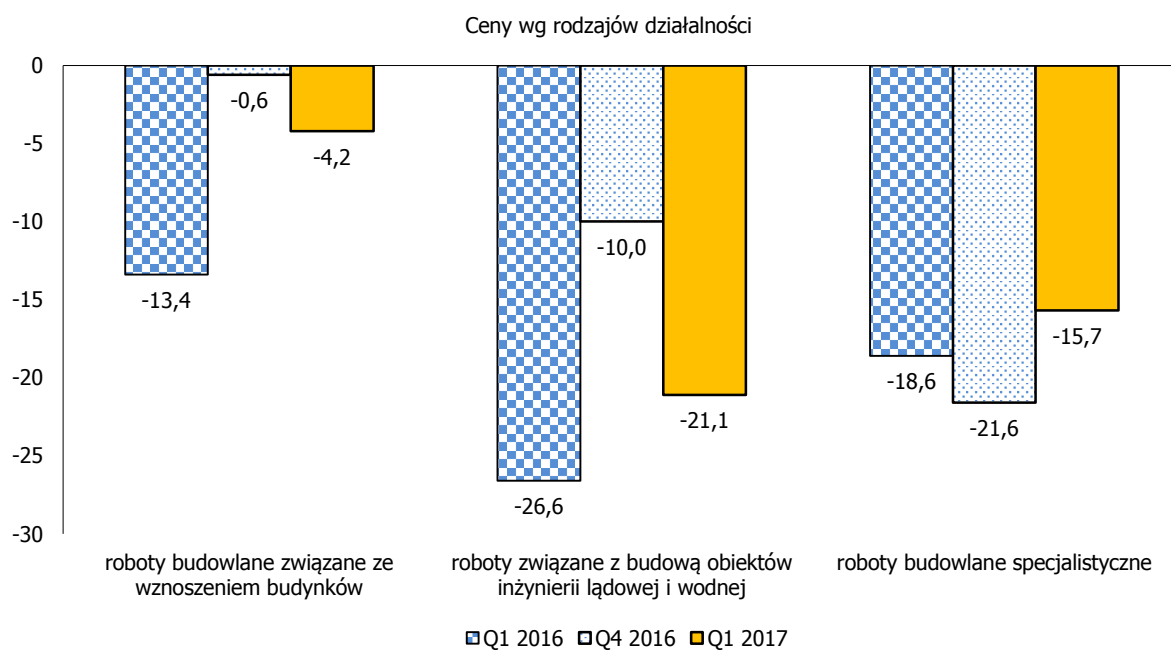
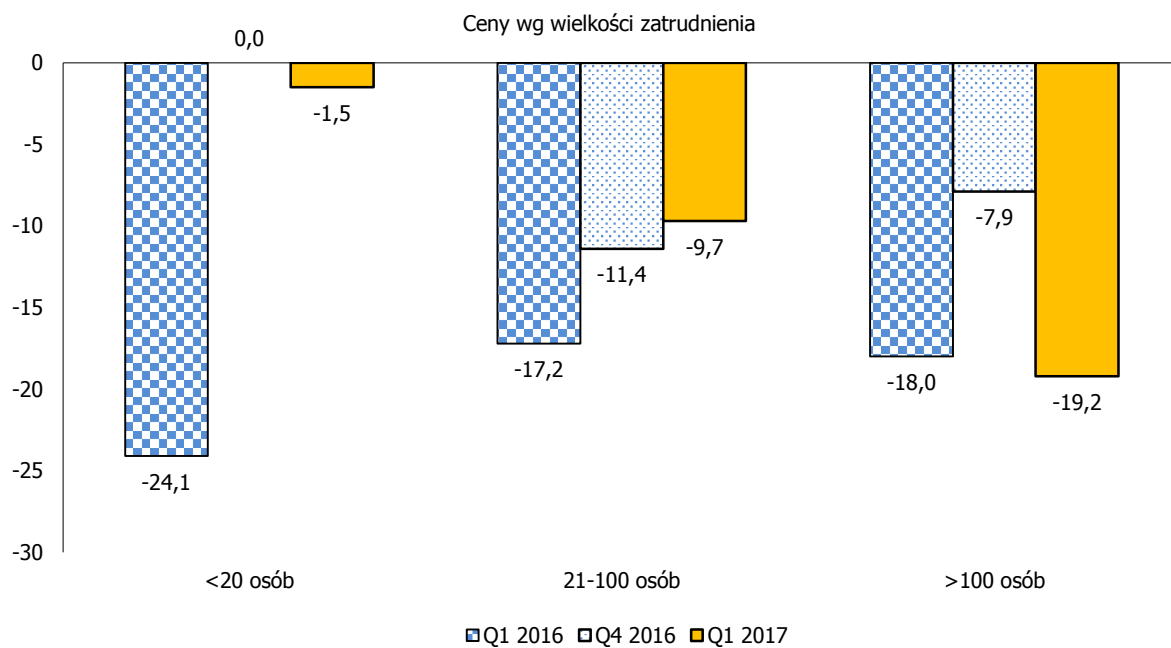
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	10,5	21,8	32,1	7,9	26,8	41,5
2. brak zmiany	64,0	74,4	54,8	80,2	50,0	52,4
3. spadek	25,4	3,8	13,1	11,9	23,2	6,1
saldo (1.-3.)	-14,9	18,0	19,0	-4,0	3,6	35,4

CENY USŁUG BUDOWLANYCH

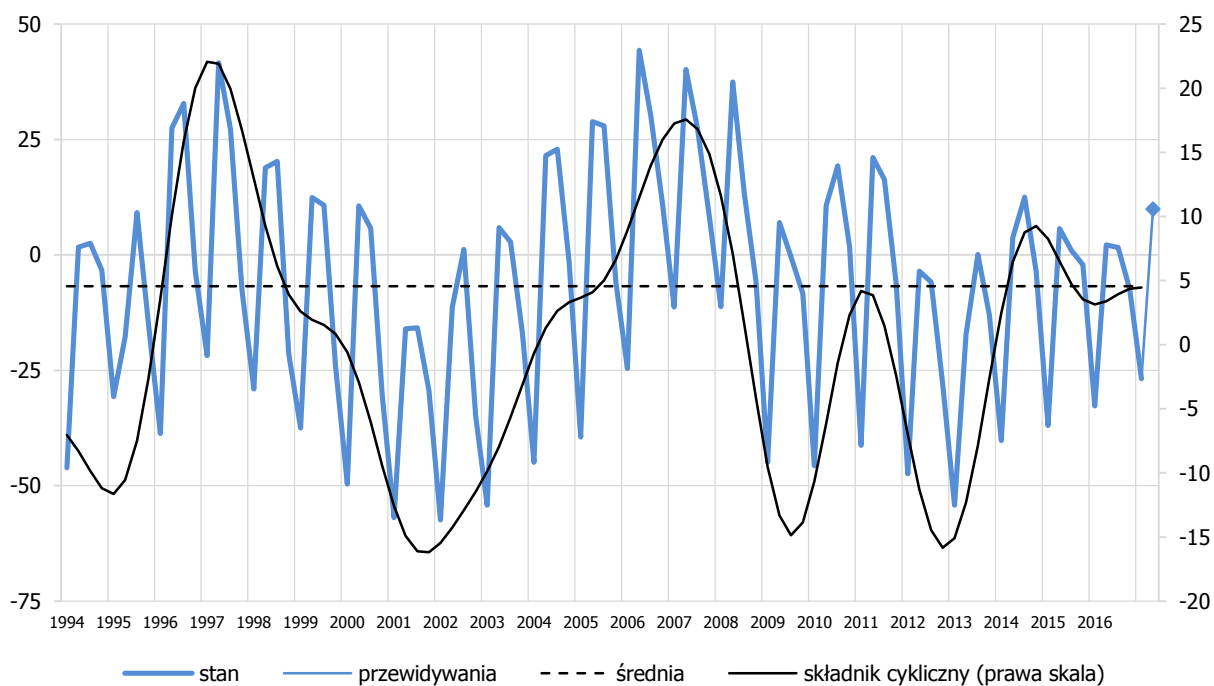

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q1 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	1,4	2,7	3,1	5,7	2,9	10,0
2. brak zmiany	79,2	74,7	72,8	79,3	82,7	81,8
3. spadek	19,5	22,6	24,2	15,0	14,4	8,2
saldo (1.-3.)	-18,1	-19,9	-21,1	-9,3	-11,5	1,8

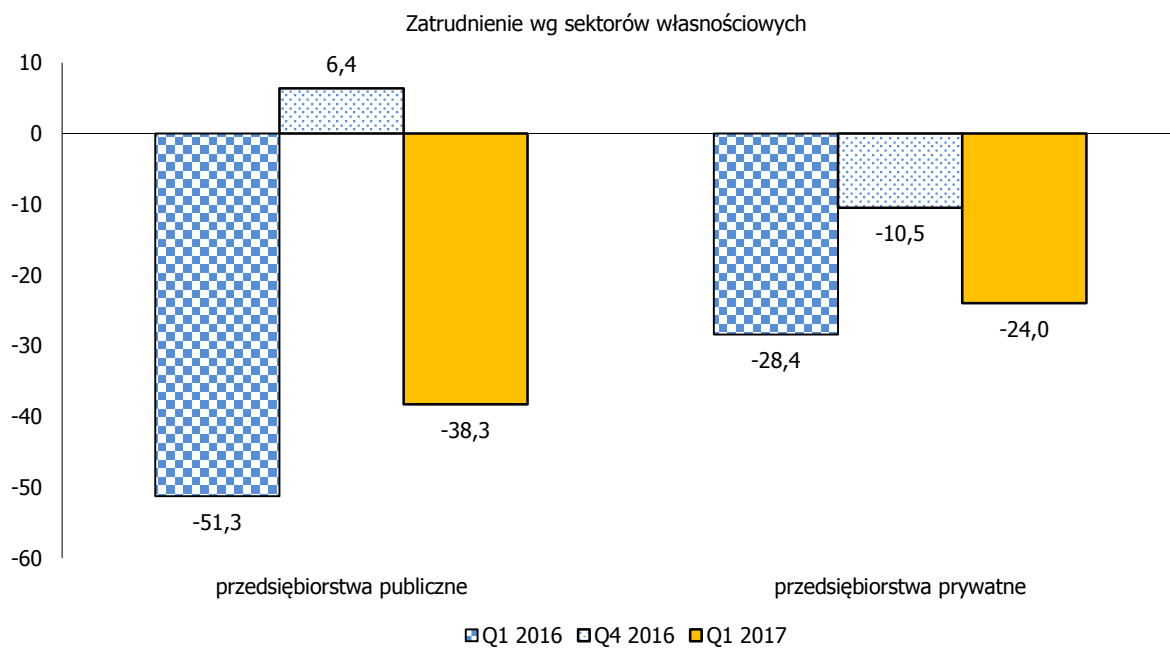

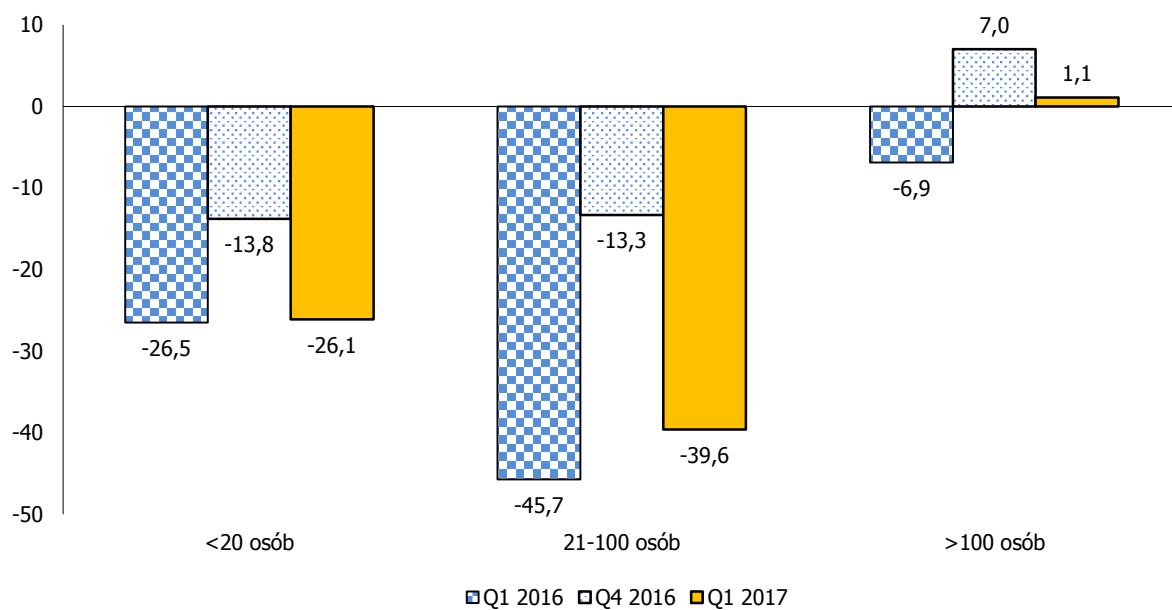
ZATRUDNIENIE

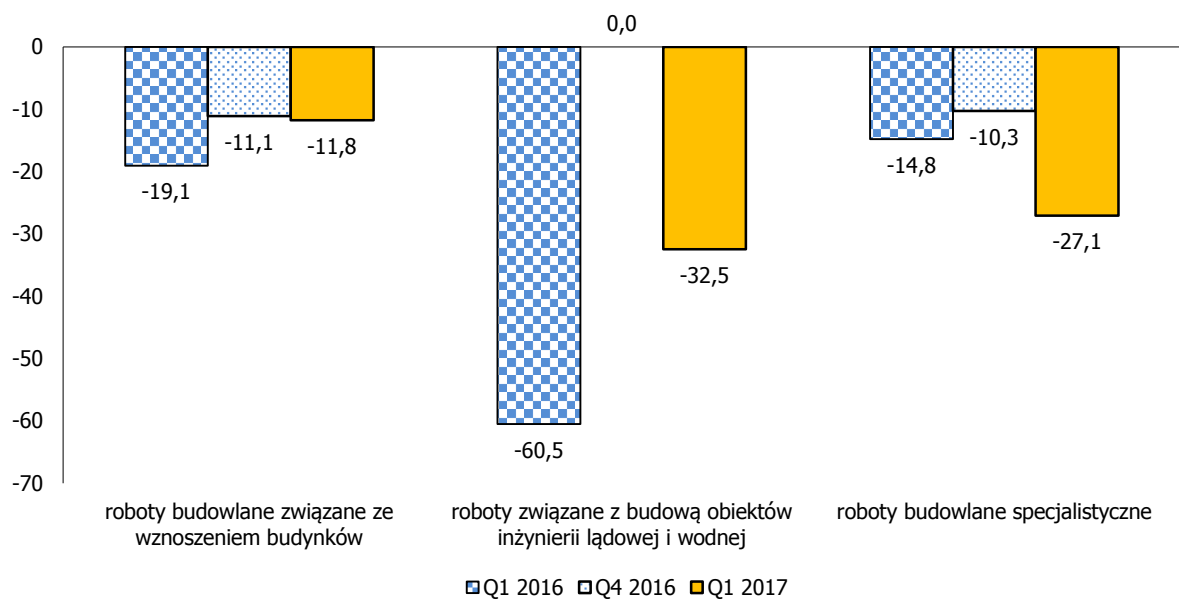
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	7,7	17,3	15,6	13,6	7,9	21,8
2. brak zmiany	51,9	67,6	70,5	65,6	57,4	66,3
3. spadek	40,4	15,1	14,0	20,9	34,7	11,9
saldo (1.-3.)	-32,7	2,2	1,6	-7,3	-26,8	9,9

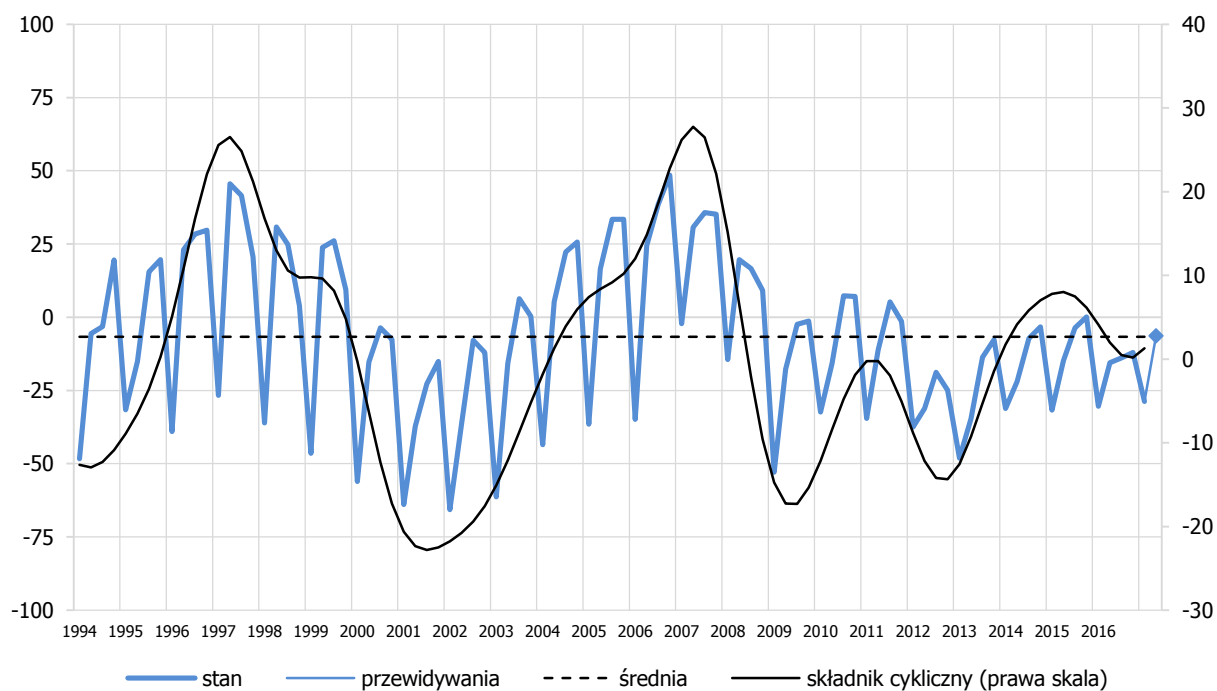
Zatrudnienie wg wielkości zatrudnienia

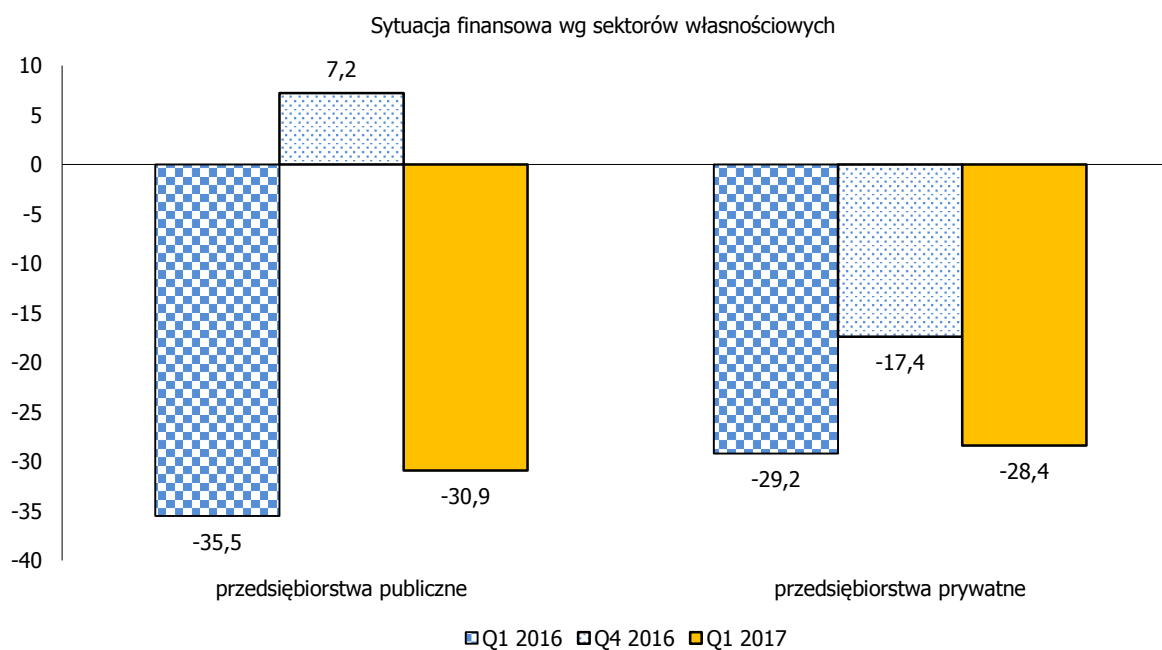
Zatrudnienie wg rodzajów działalności

SYTUACJA FINANSOWA

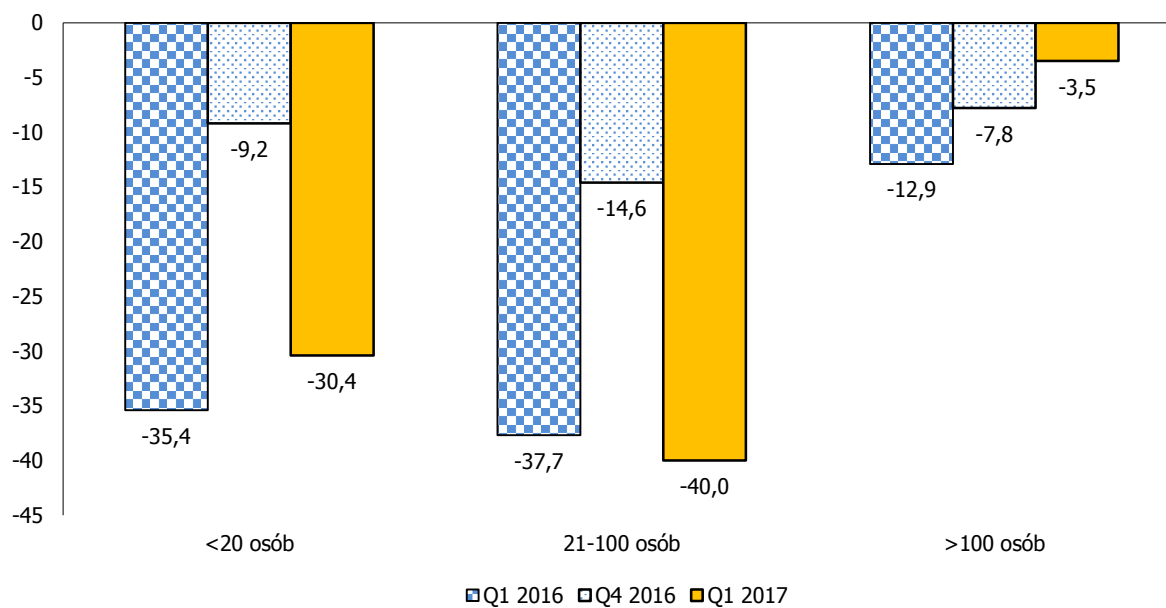

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. poprawa	7,2	11,7	13,8	12,7	5,2	17,2
2. brak zmiany	55,2	61,1	58,5	62,6	60,9	59,2
3. pogorszenie	37,6	27,2	27,7	24,7	33,9	23,6
saldo (1.-3.)	-30,4	-15,5	-13,9	-12,0	-28,7	-6,4

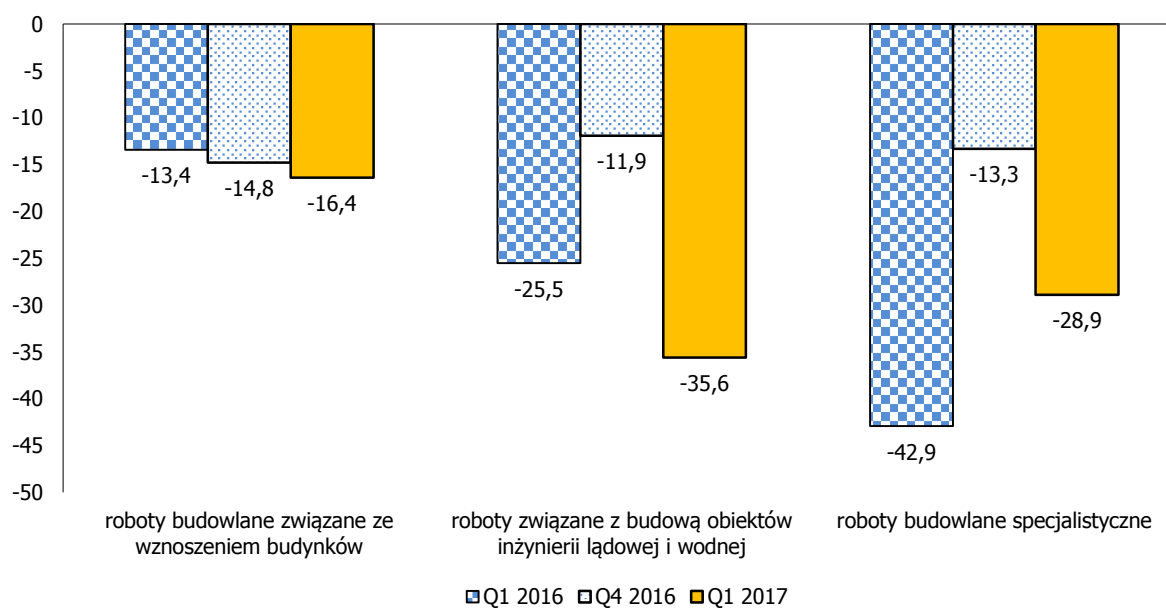

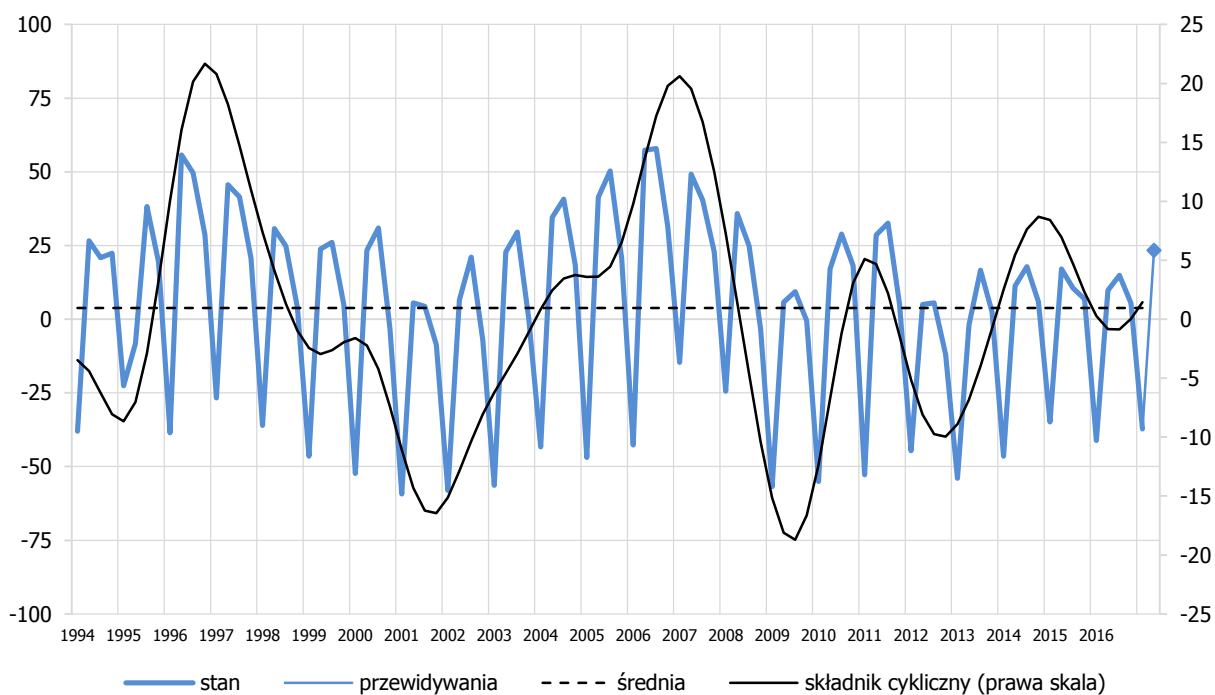
Sytuacja finansowa wg wielkości zatrudnienia

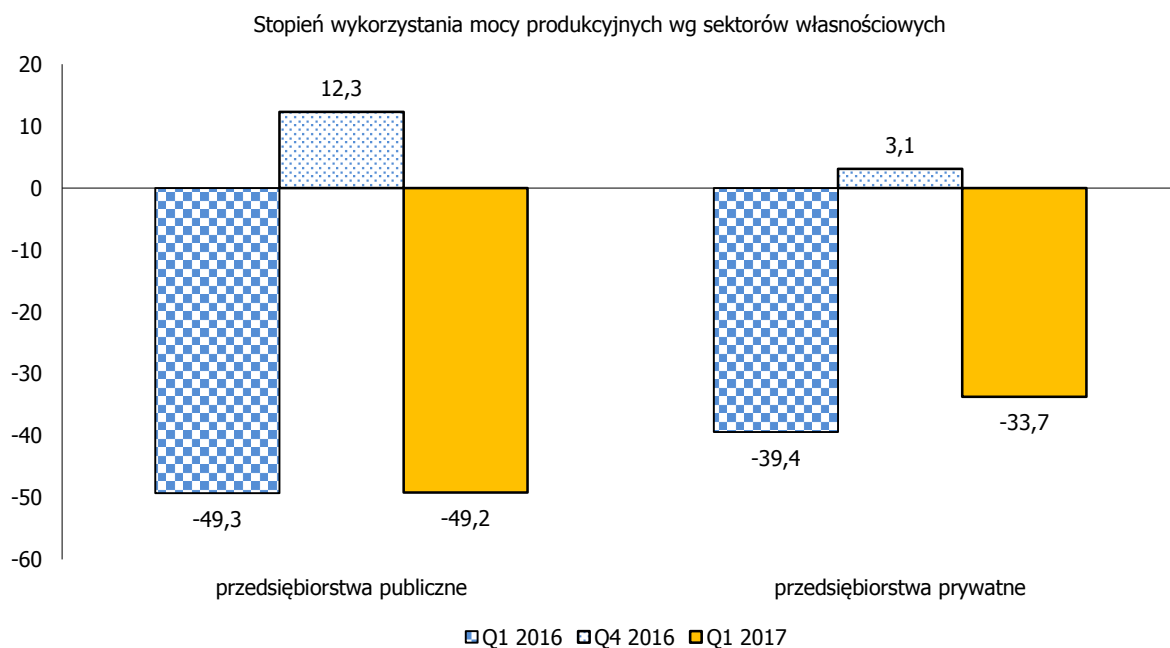
Sytuacja finansowa wg rodzajów działalności

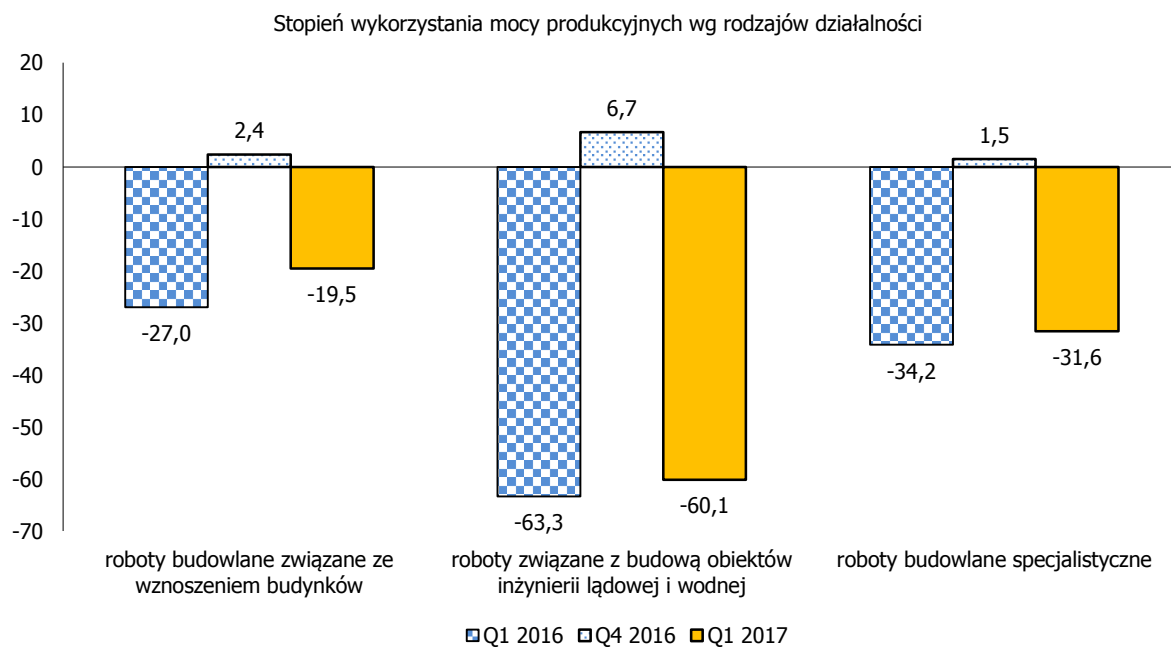
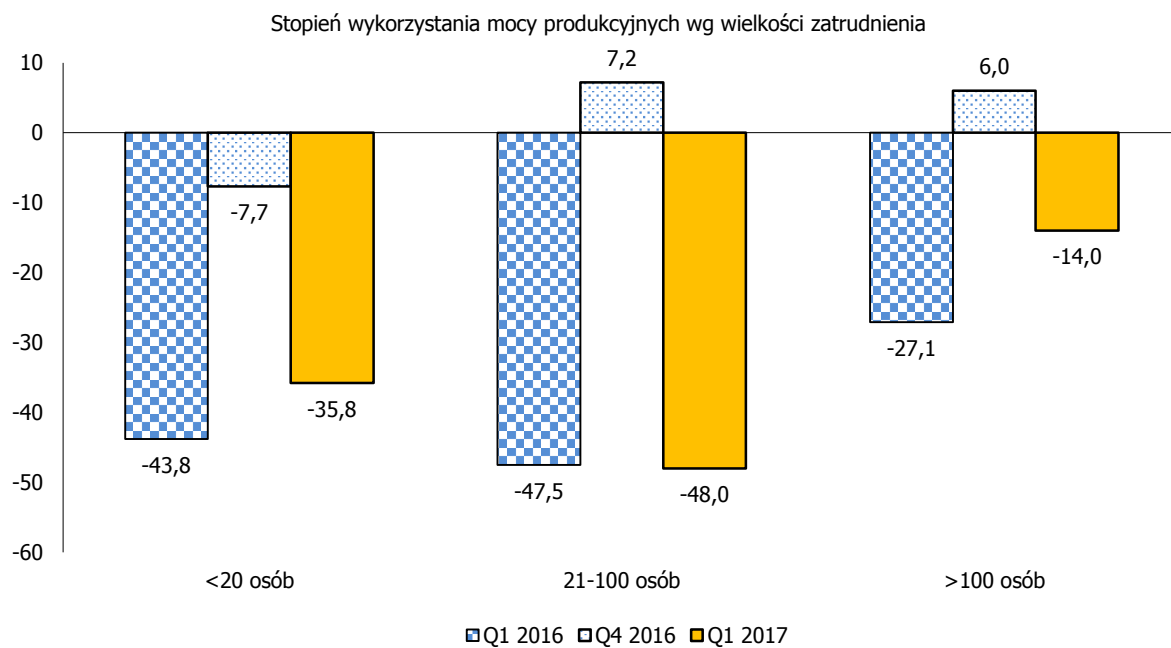

STOPIEŃ WYKORZYSTANIA MOCY PRODUKCYJNYCH

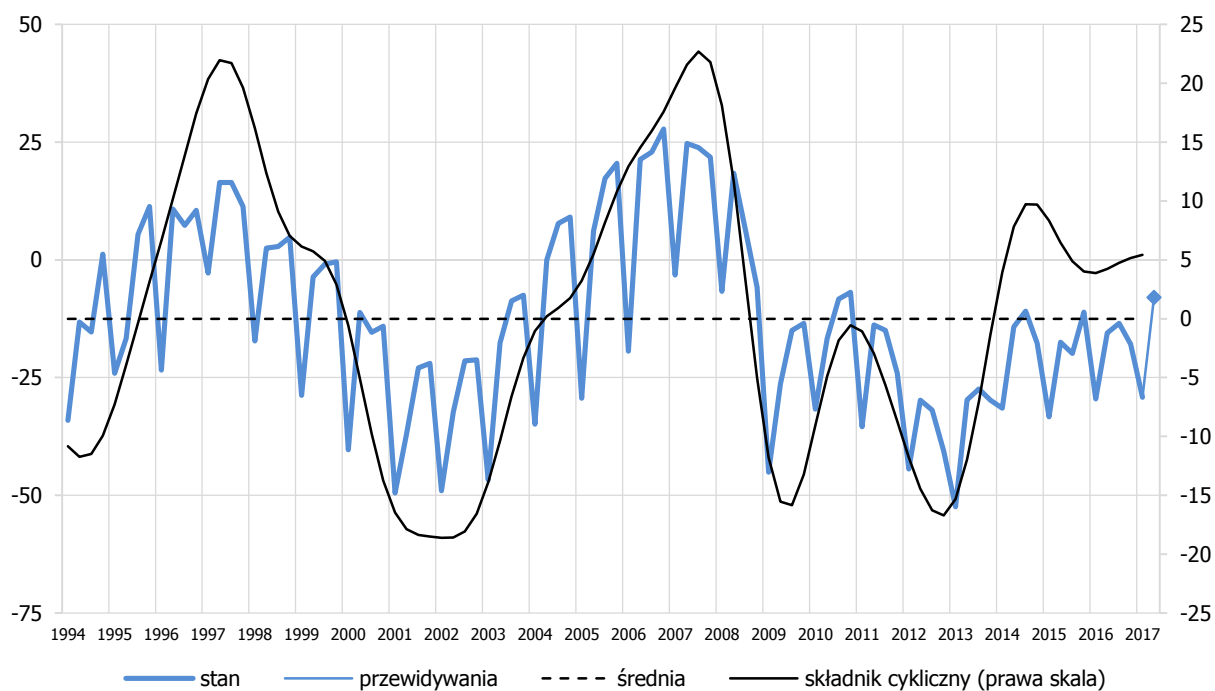

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	7,1	26,4	25,4	21,9	5,3	35,2
2. brak zmiany	44,7	57,0	64,1	61,7	52,1	52,9
3. spadek	48,3	16,6	10,5	16,5	42,6	11,9
saldo (1.-3.)	-41,2	9,8	14,9	5,4	-37,3	23,3

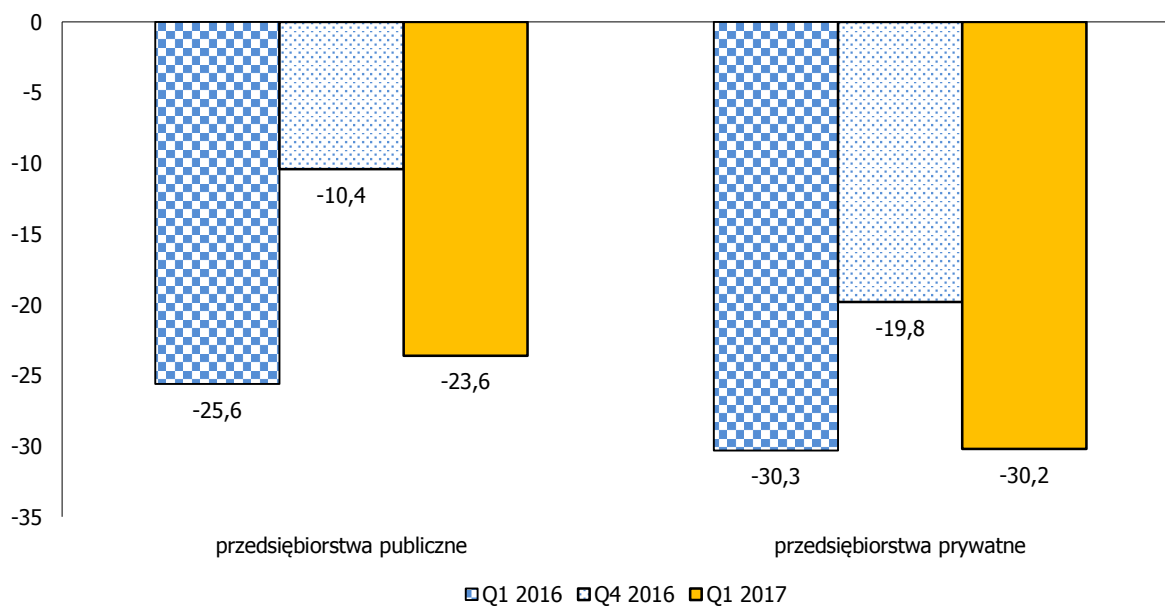

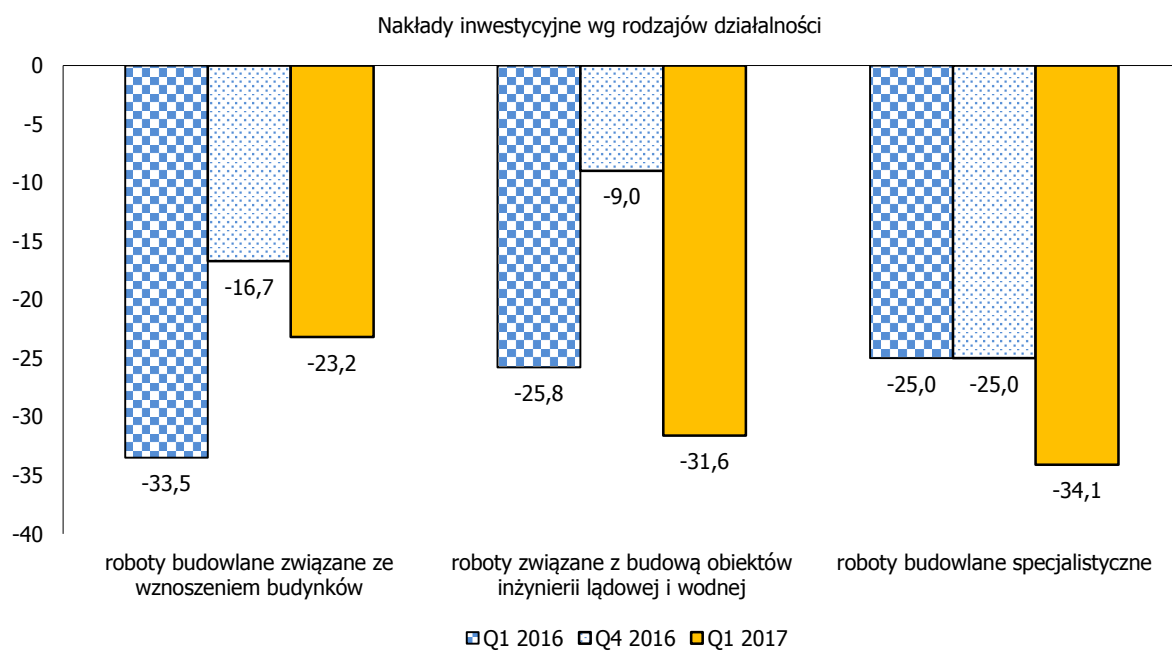
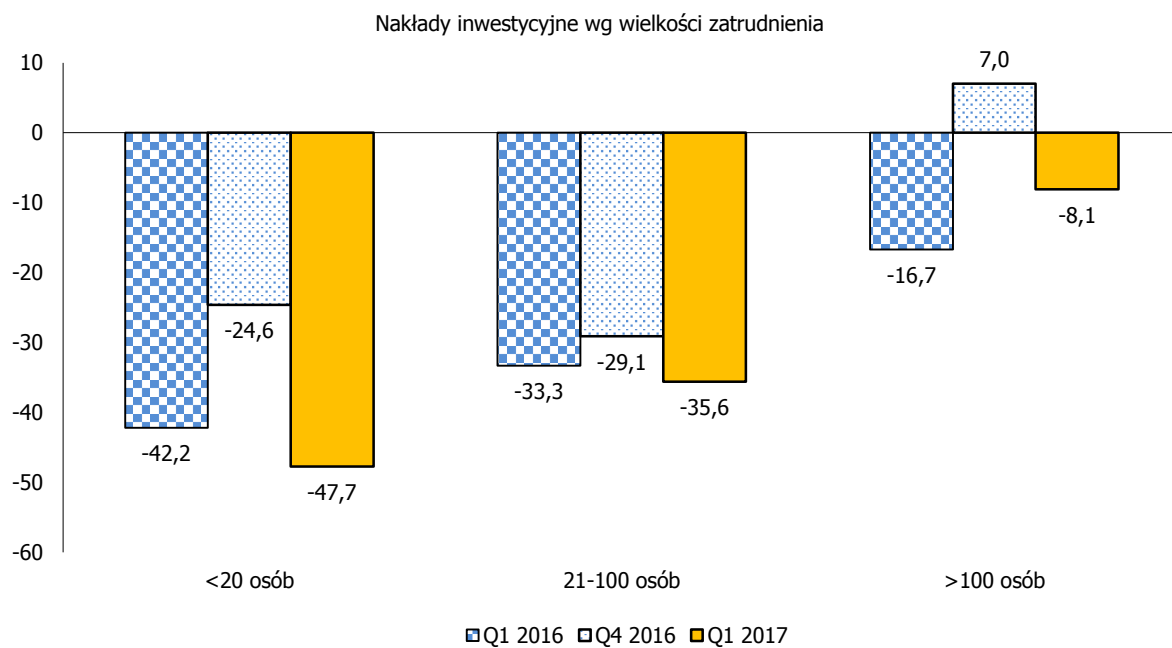
NAKŁADY INWESTYCYJNE

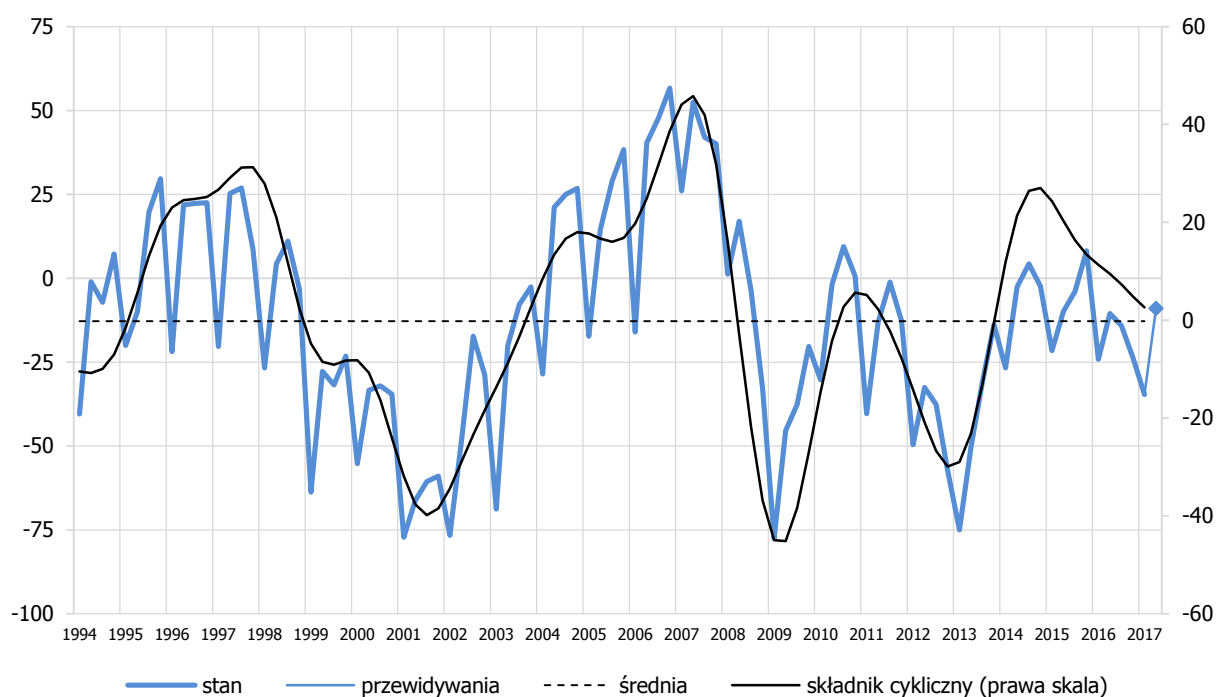
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrost	6,5	13,7	11,8	11,8	6,0	13,3
2. brak zmiany	57,5	57,0	62,9	58,6	58,8	65,4
3. spadek	36,0	29,2	25,3	29,7	35,2	21,3
saldo (1.-3.)	-29,5	-15,5	-13,5	-17,9	-29,2	-8,0

Nakłady inwestycyjne wg sektorów własnościowych

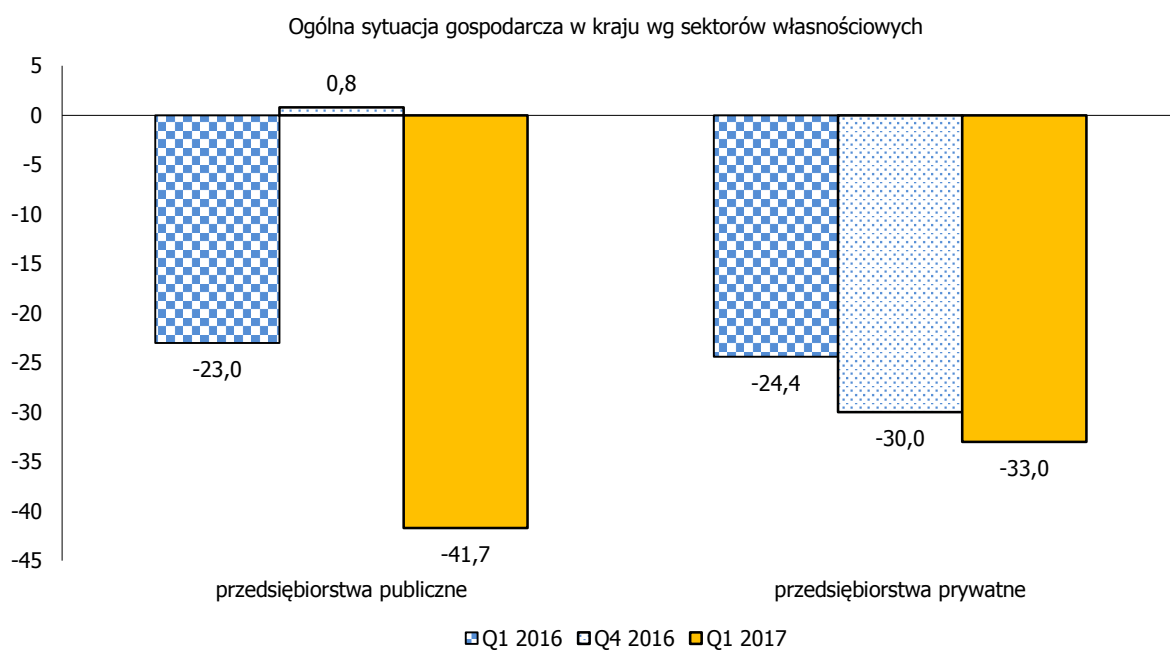

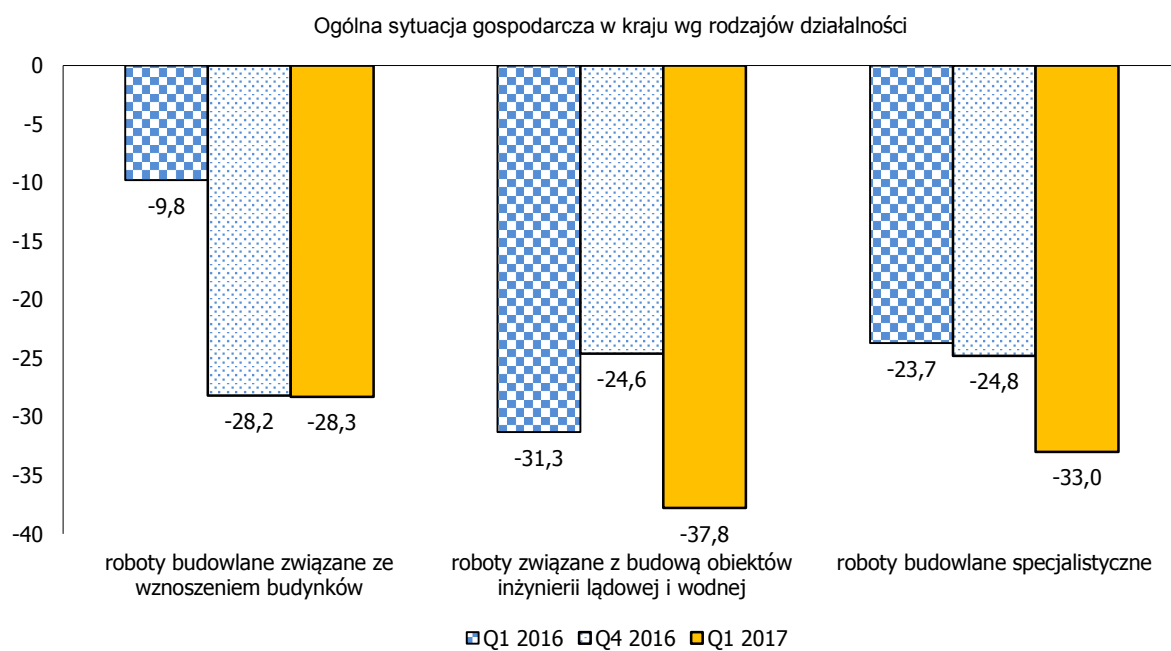
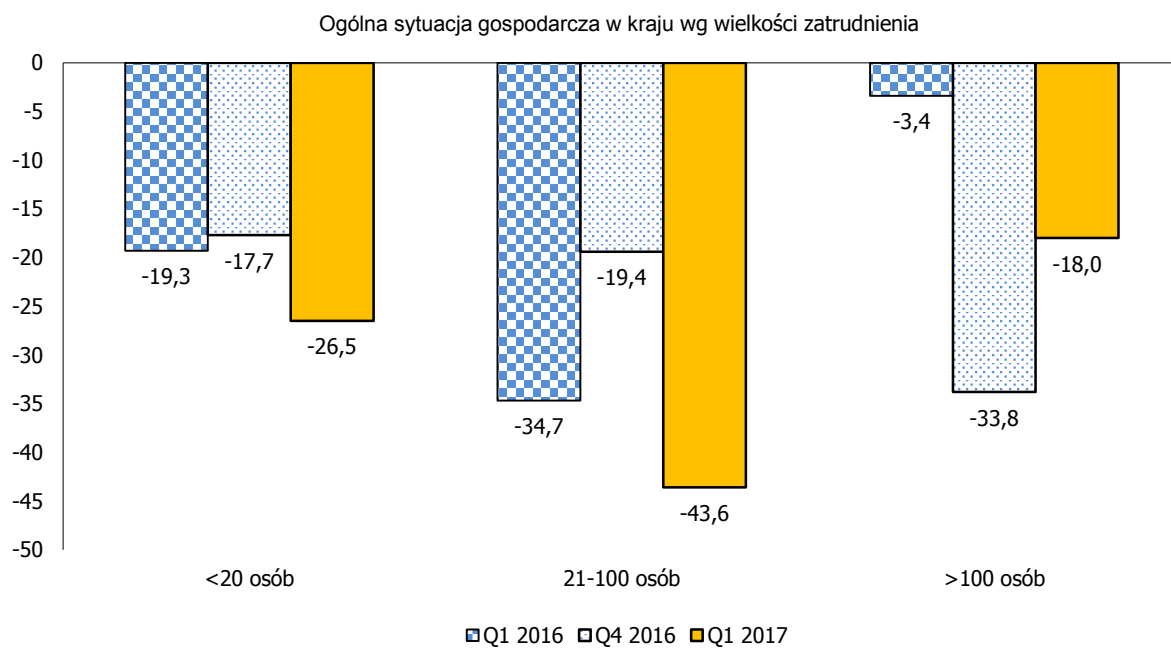

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W KRAJU

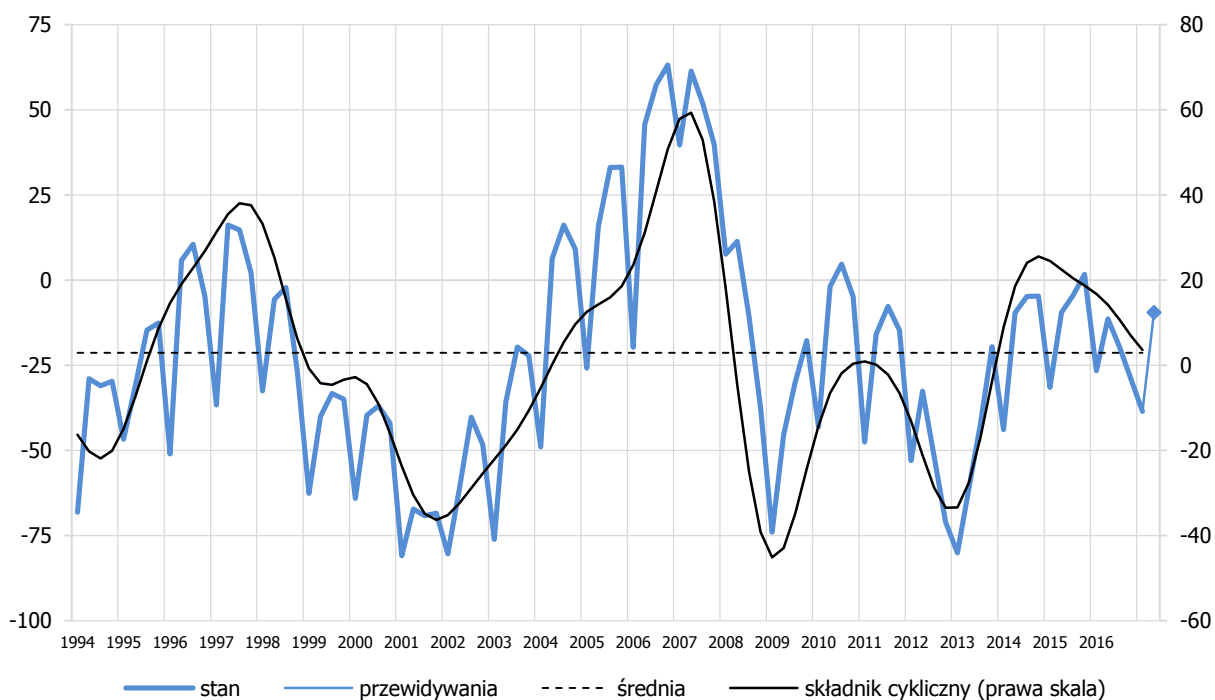

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. poprawa	4,3	12,7	12,1	9,0	1,9	14,5
2. brak zmiany	67,2	64,1	61,5	58,3	61,5	62,0
3. pogorszenie	28,5	23,2	26,3	32,7	36,6	23,6
saldo (1.-3.)	-24,2	-10,5	-14,2	-23,7	-34,7	-9,1

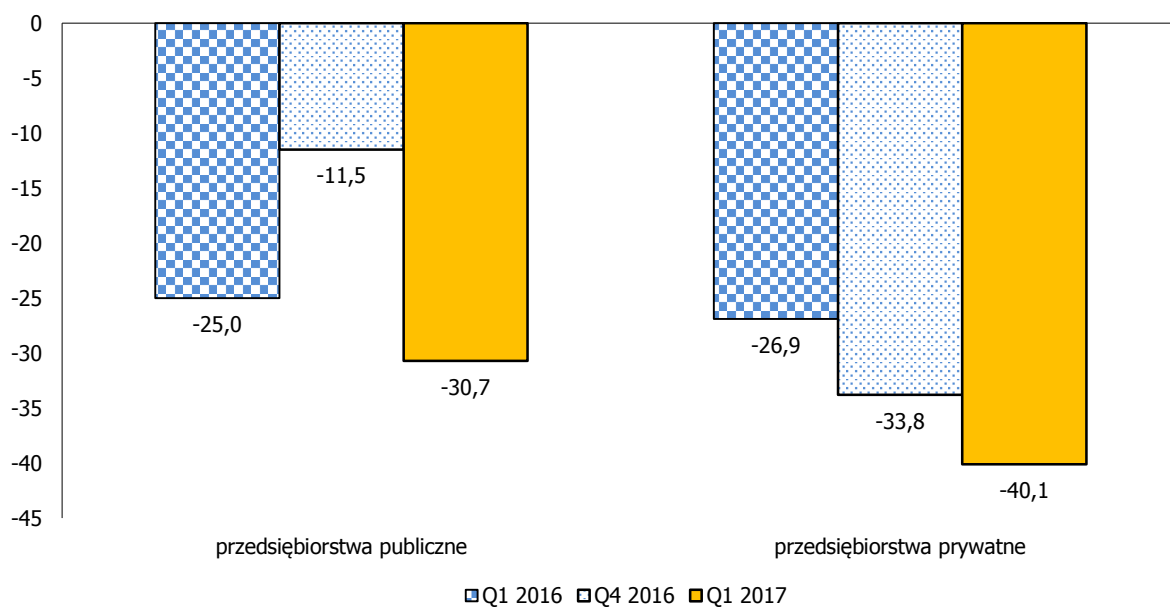

SYTUACJA BUDOWNICTWA

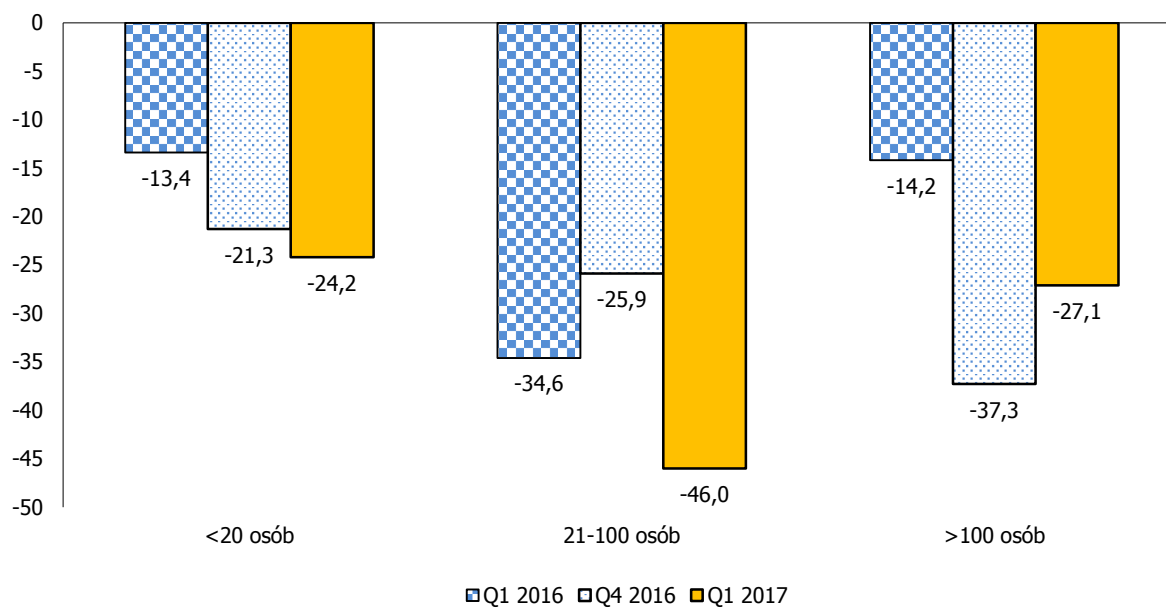
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. poprawa	6,8	14,7	11,1	9,5	4,8	18,2
2. brak zmiany	59,8	59,2	58,2	52,0	52,0	54,1
3. pogorszenie	33,4	26,2	30,6	38,5	43,3	27,7
saldo (1.-3.)	-26,6	-11,4	-19,5	-29,0	-38,5	-9,5

Sytuacja budownictwa wg sektorów własnościowych

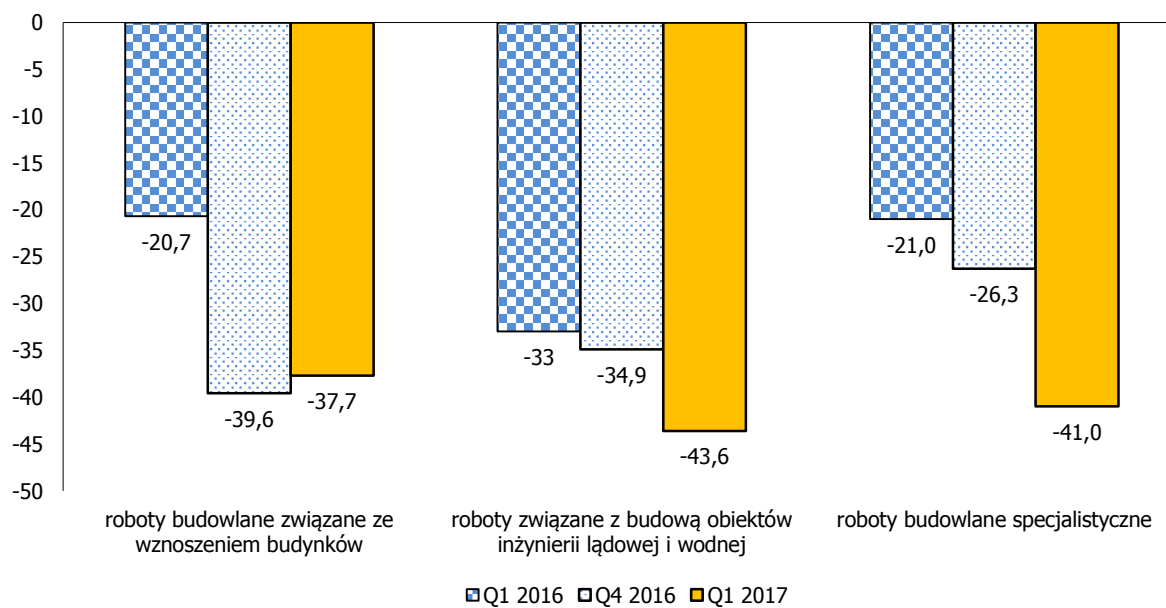

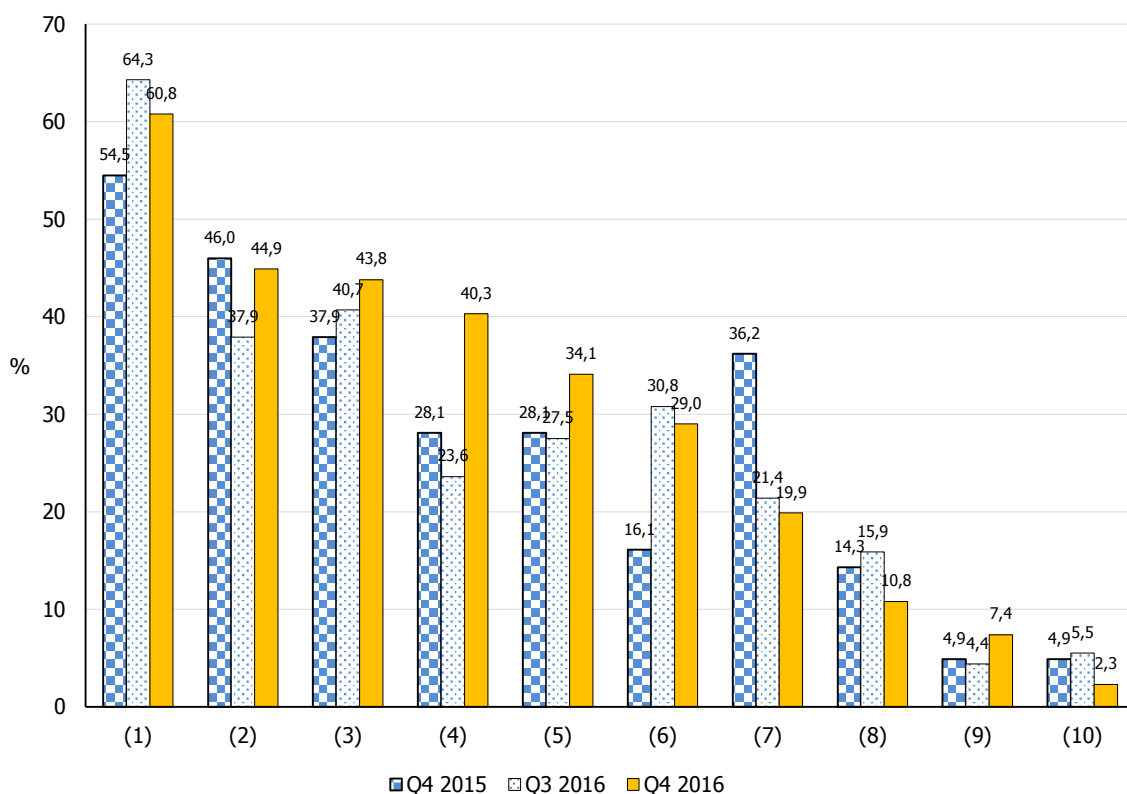
Sytuacja budownictwa wg wielkości zatrudnienia

Sytuacja budownictwa wg rodzajów działalności

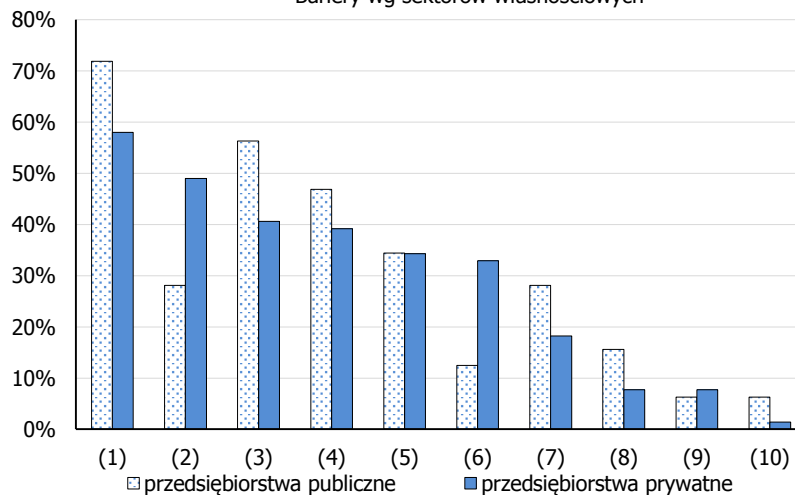

BARIERY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

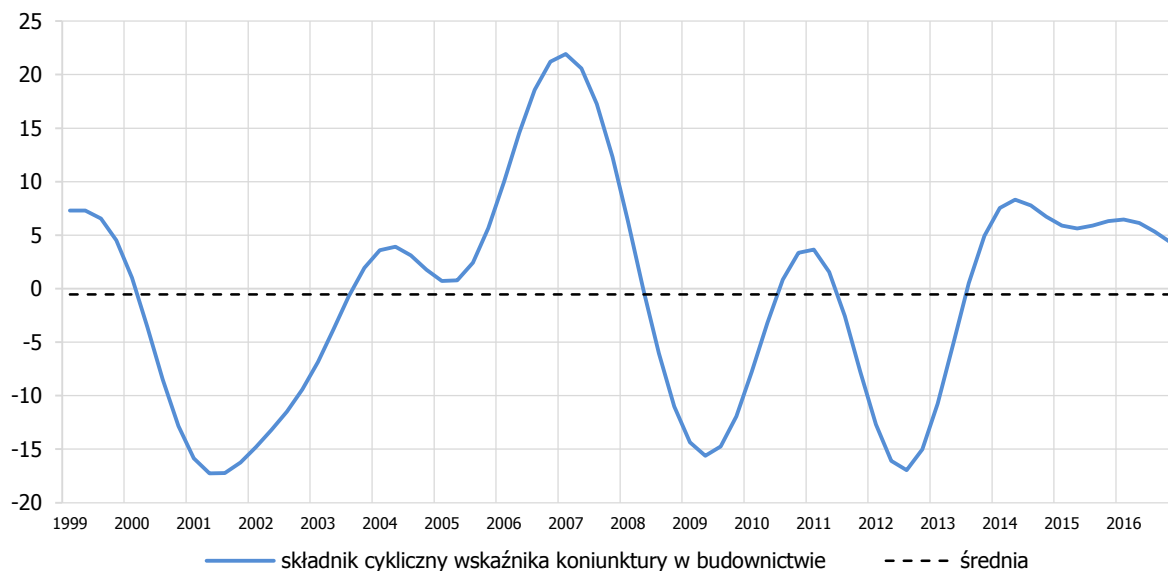
- (1) konkurencja wewnątrz gałęzi
- (2) niedostateczny popyt
- (3) obciążenia podatkowe
- (4) zatory płatnicze
- (5) niestabilność przepisów prawnych
- (6) niekorzystne warunki pogodowe
- (7) ceny surowców i materiałów
- (8) trudności w uzyskaniu kredytu
- (9) nie występują
- (10) inne

Bariery wg sektorów własnościowych

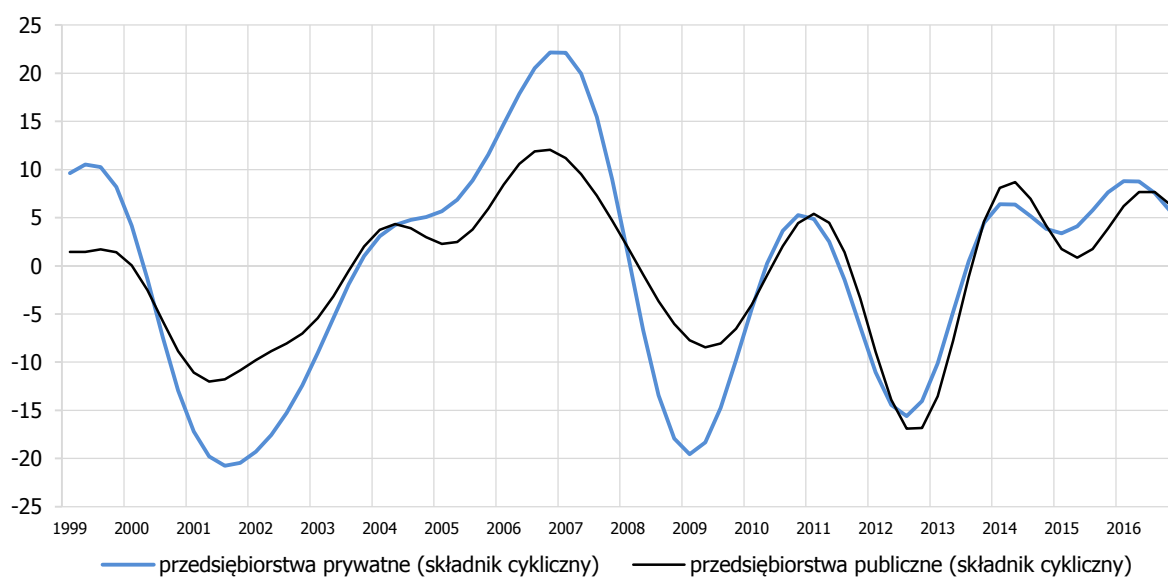

3. Koniunktura w budownictwie 2016 roku

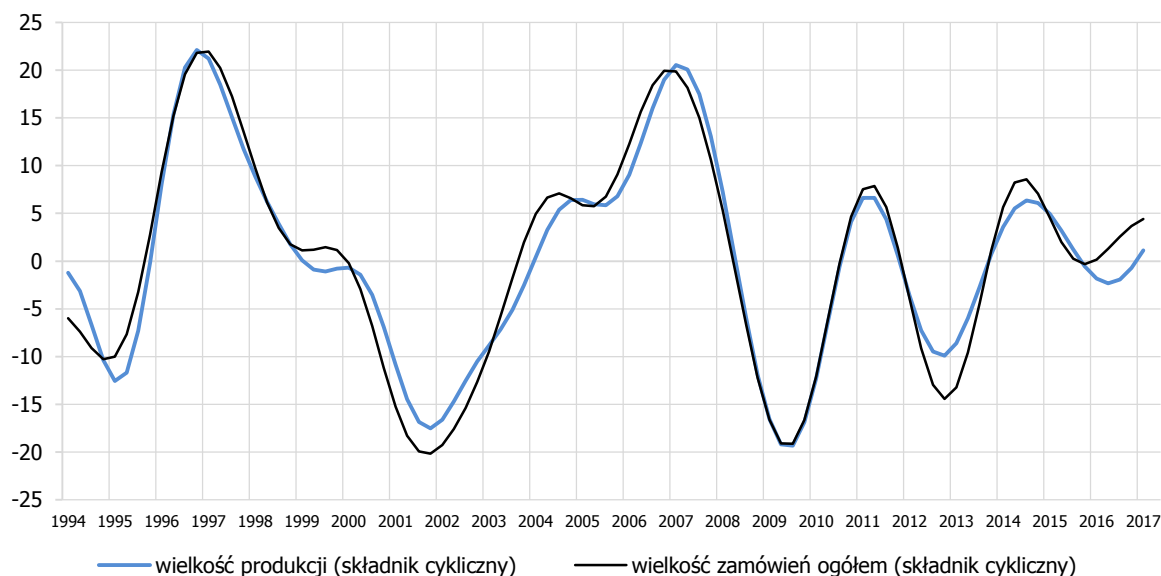
Po lekkim odbiciu w IV kwartale 2015 roku koniunktura w budownictwie – pomijając wahania sezonowe – utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie, tzn. nie wykazuje tendencji ani ku wzrostowi, ani ku spadkowi (rys. poniżej). Choć ten stabilny poziom przekracza długookresową średnią (z lat 1994-2016, tj. liczoną od początku badania koniunktury budowlanej przez IRG SGH), to jest bardzo odległy od najlepszych dla budownictwa lat 2006-2007.

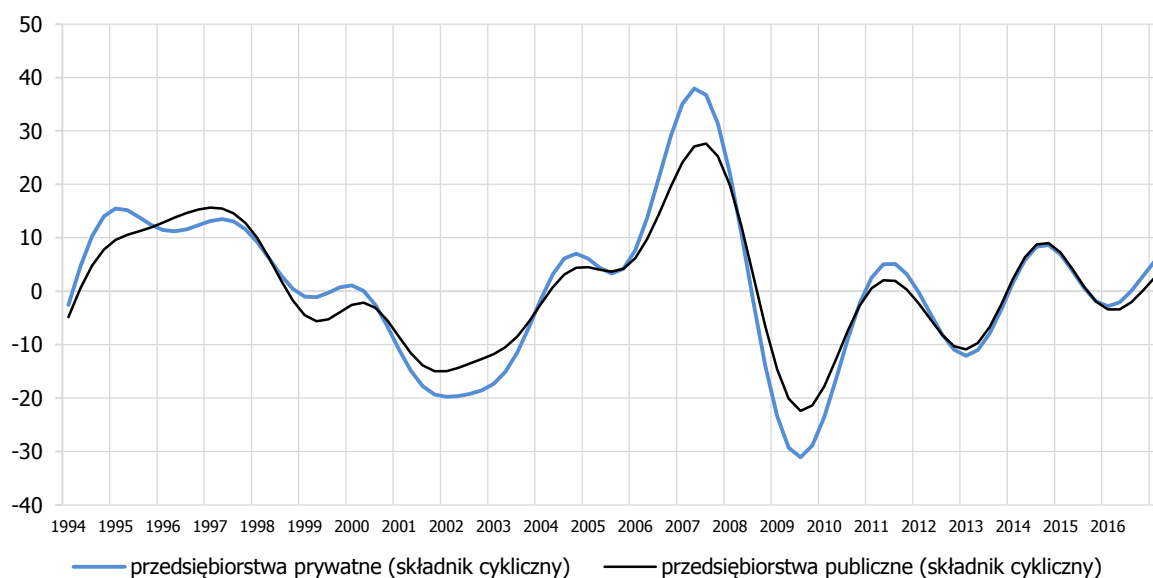
Reakcje sektorów własnościowych w 2016 r. były odmienne. W sektorze publicznym pierwsza połowa roku stała pod znakiem ożywienia zapoczątkowanego jeszcze w 2015 roku (rysunek niżej). W III kwartale sytuacja zaczęła się pogarszać. Zmiany koniunktury w sektorze prywatnym następują z mniej więcej jednokwartalnym wyprzedzeniem – załamanie się dobrej koniunktury nadeszło w drugim kwartale roku, gdy sektor publiczny wciąż znajdował się w fazie ekspansji. Na koniec 2016 roku dystans między sektorem prywatnym a publicznym wyraźnie się zmniejszył.

W ciągu 2016 roku wielkość produkcji branży budowlanej zmniejszała się i spadała też liczba zamówień w portfelach firm budowlanych. Pod tym względem wyniki ostatniego kwartału 2016 roku były bardziej optymistyczne, jednak ich trwałość musi być zweryfikowana w roku 2017. Od początku badania koniunktury w budownictwie, czyli od 1994 roku, niewiele było okresów tak niskiego poziomu trendu produkcji budowlanej i zamówień jak w 2016 roku (rys. poniżej).

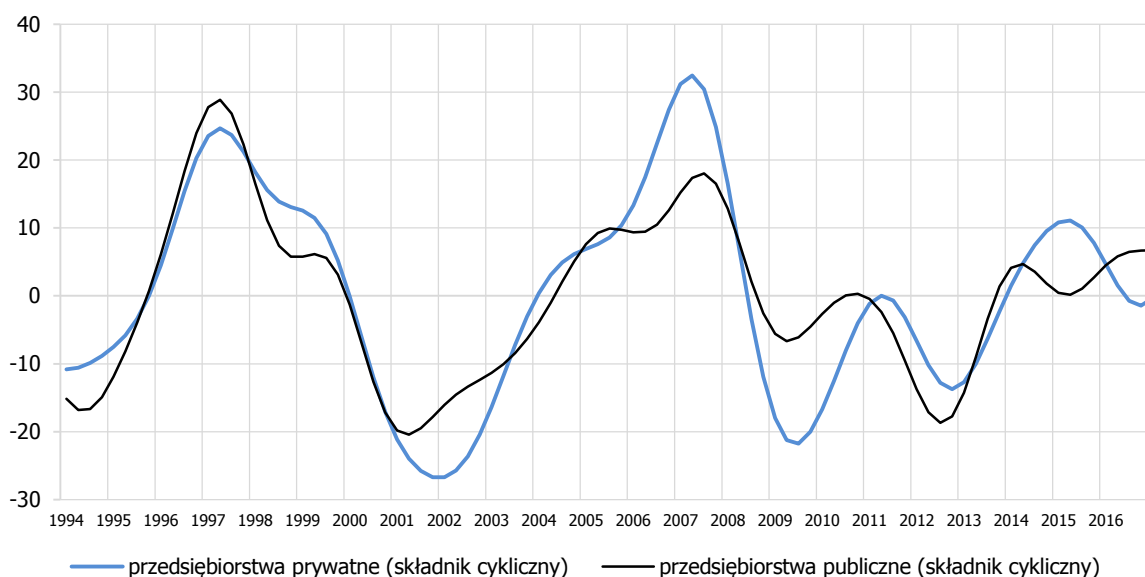

Niskie ceny usług budowlanych to od około dwóch lat poważny problem zarówno firm prywatnych jak przedsiębiorstw publicznych, chociaż silna konkurencja i relatywnie niski popyt częściej wymuszają obniżanie cen przez zakłady prywatne niż publiczne. W drugiej połowie 2016 roku wystąpiły pierwsze sygnały odwrócenia tej niekorzystnej dla firm budowlanych tendencji.

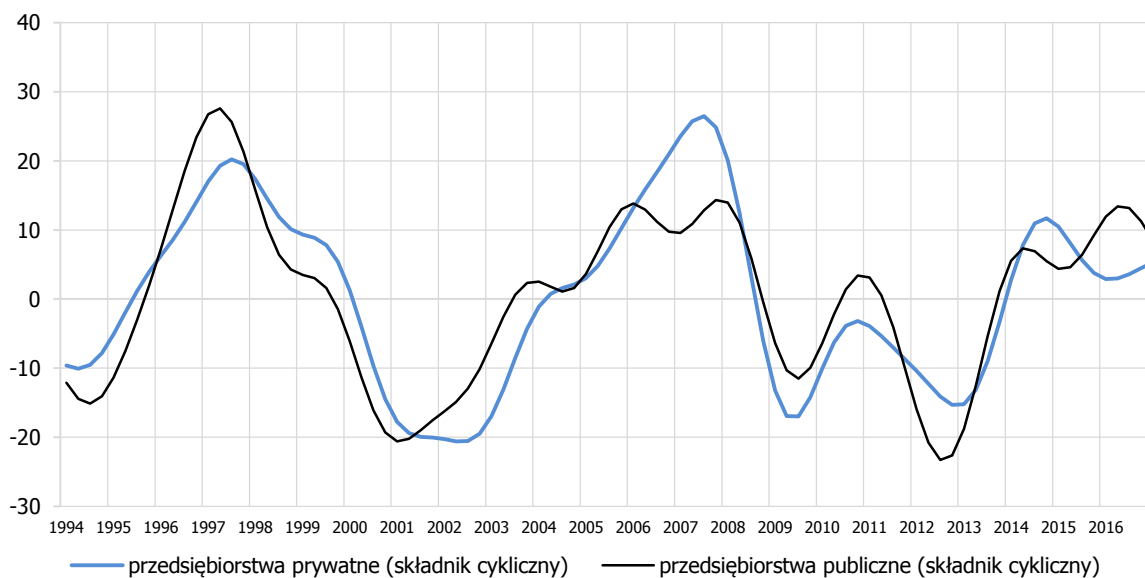

Pod względem sytuacji finansowej zakładów budowlanych 2016 rok był zdecydowanie odmienny dla firm prywatnych i przedsiębiorstw publicznych. O ile na początku roku zakłady z obu sektorów własnościowych w podobnie negatywnym stopniu oceniały swą sytuację finansową, to w ciągu tego roku dotkliwe pogorszenie odczuły firmy prywatne, a wyraźną poprawę – przedsiębiorstwa publiczne.

Jak widać na poniższym rysunku, kondycja finansowa sektora prywatnego była lepsza od publicznego tylko w latach 2006-2007 oraz w okresie II półrocze 2014 r. – koniec 2015 r. Pod koniec 2016 r. przedsiębiorstwa publiczne dużo lepiej oceniały swoją sytuację finansową niż firmy prywatne.

Pod względem nakładów inwestycyjnych rok 2016 przebiegał odmiennie w obu sektorach własnościowych. W pierwszym półroczu przedsiębiorstwa publiczne zwiększały inwestycje, jednak w III kwartale nastąpiło ich załamanie. Inwestycje firm prywatnych przez cały rok były ujemne, lecz tempo ich spadku z kwartału na kwartał malało (rys. niżej).

Przez cały rok 2016 dotkliwość barier dla działalności zakładów budowlanych stopniowo rosła. Bariera podatkowa była jedyną, której uciążliwość uczestnicy badania koniunktury w budownictwie ocenili pod koniec roku jako mniejszą niż rok wcześniej. Umocnienie się barier dla działalności budowlanej i brak wyraźnych oznak ożywienia w budownictwie sprawiają, że oceny zarówno stanu gospodarki jak i względnej sytuacji sektora są negatywne. Od blisko trzech lata obserwujemy tendencję

pogarszania się ocen, jakie zakłady budowlane wystawiały zarówno swojej branży jak i całej gospodarce (rys. poniżej).

